ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ԵՐԿՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3708 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 12 ՅՈՒՆԻՍ 1884 — Ն. Տ. 24 ՅՈՒՆԻՍ

ԳԱՅՄԱՆ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 10 Մէճիտ
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 1/2 »
» » Գաւառաց » 6 1/2 »
Եռամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 3 »

Օտար թղթատարով դրկուած 2 1/2 լիրա

Մանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 դրշ. երկու անգամի համար 2 դրշ է. աւելի անգամներու համար դուռ տակերութիւն կը լինի

ԱԶԱՏԱՄԻՏ

ԼՐԱԳԻՐ

40 ՓԱՐԱԶ — ՀԱՆԱԳԱՋՕՐԵԱՅ — 40 ՓԱՐԱԶ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԱՅՄԱՆ

Դուրս գնացած լրագրաց համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որեւ իցէ գրութիւն խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի Կ. Պոլիս Բիզա փաշա եօղուլը, Շարգ Զարյէրաք թիւ 37 Մասիսի գրասենեակը։

Ձանրու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

Չգրաւած նամակ, յօդուած, եւայլն ետ չեն տրուիր։

Կ. ՊՈԼԻՍ 12 ՅՈՒՆԻՍ

ԽՍԹԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

—o—

Կայսերական հրամանաւ՝ Պաղատտի կեդրոնական կառավարիչ Ամիա-Ուլլահ էֆէնտի Շէհրի-Զօրի կառավարիչ անուանեցաւ փոխանակ Նազիմ պէյի, որ Պաղատտի կառավարիչ անուանեցաւ։

—

Վեհ. Սուլթանը Գոսովայի կեդրոնական կառավարիչ Վէհպի էֆէնտին Միրիմիրանի ամսիճան և յիշեալ Նահանգին Տէֆթէրտար Նուրի պէյին Իւլայի Բ. ամսիճան չնորհեց։

—

Պաթումի կառավարիչ Էրիսթոֆ իշխանը շաբաթ օրը Բաքէ ընկերութեան շոգենաւով մայրաքաղաքս եկաւ իւր ընտանեաց հետ։ Նաւահանգստի վերատեսուչ Տիլավէր փաշա շոգենաւակ մը դրաւ իշխանին տրամադրութեան ներքեւ՝ ցամաք ելնելու համար։

—

Մոնթիթէօր Օրիանթալի մասնաւոր տեղեկութեանց նայելով, քաղաքականութիւնն ի մօտոյ միջոցներ ձեռք պիտի առնու Բերայի և Գալատայ փողոցները գեղեցկացնելու համար։ Գլխաւոր խճուղիներու երկու կողմ ծառեր պիտի տնկուին, սալարկները նորոգութիւն պիտի կրեն, փողոցներն աւելի կանոնաւորապէս պիտի ոռոգուին եւն. եւն։

—

Խսթէրն Էքսբրէս լրագիրը մէկ ամիս դադարման դատապարտեցաւ տպագրական տեսչութեան հրամանաւ։

Աւասիկ տպագրական տեսչութեան հրամանագրին թարգմանութիւնը։

«Նկատելով որ անգլիական Խսթէրն Էքսբրէս լրագիրը՝ տեղական լրագրաց եղած ազդարարութիւնները բնաւ նկատողութեան չառնելով՝ իւր այս աւուր թուոյն մէջ համարձակած է տրուած հրամանաց հակառակ յօդուածներ հրատարակել։

«Բարձրագոյն հրամանաւ, այս օրէն սկսեալ մէկ ամիս դադրած է»։

Տպագրական տեսուչ
ՄԷՀՄԷՏ

11/23 յունիս 84

Յիշեալ լրագիրը, տպագրական տեսչութեան բացորոշ արգելման հակառակ, իւր երէկի թուով տեղեկութիւն տուած էր դեսպանախորհրդոյ վրայ։

—

Բերկրութեամբ սրտի կը ծանուցանենք թէ Վեհ. Սուլթանն, որ անցեալ հինգշաբթի օրն յատուկ թիկնապահի մը միջոցաւ պալատը բերել տուած էր կայսերական գեղարուեստից վարժարանի ուսանողաց ընտիր նկարները, կատարուած յառաջդիմութեան մասին իւր բարձր գոհունակութեանն ի նշան՝ երէկ կայսերական թիկնապահ մը սեմ. Ահմէտ փաշայի միջոցաւ 100 Օսմ. ոսկւոյ գումար մը պարգևեց յիշեալ ուսանողաց։ Աշակերտք, որք ընդհանրապէս աղքատիկ ընտանեաց կը պատկանին և որոց գրեթէ կէսն Հայերէ կը բաղկանայ, ֆոթէլոհբ՝ + եալայի բուռն աղաղակներով ընդունեցին իրենց բաշխուած պարգեւն և խրախոյսները։ Ն. Կ. Վեհափառութեան կողմէ Վսեմ. Ահմէտ փաշան չորրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան մը յանձնեց վարժարանին ներքին տեսուչ և առաջին դասատու Մեծ. Երուանդ Ոսկան էֆէնտիին, և համանման չքանշաններ միւս չորս դասատուաց ալ։ Նորահաստատ վարժարանի մը նկատմամբ կայսերական հոգածութեան տուած այս չօշափելի ապացոյցները կը հաստատեն թէ գեղարուեստը կոչուած են նոր թուրք մ'առնուլ Թուրքիոյ մէջ։ Յատկապէս կը շնորհաւորենք Ե. Ոսկան էֆէնտին, որ կայսերական շնորհաց արժանացաւ իւր հաղուագիւտ տաղանդով, և որ մեր ազգին պատիւ բերող ականաւոր արուեստագէտներէն մին եղած է։

—

Մայրաքաղաքէս յունիս 19 թուով կը գրեն առ Բորէսբոնտանս Բուլիթը թէ Բ. Դուռն, առանց Գերմանիոյ, Ռուսիոյ և Աւստրիոյ կողմէ հրաւիրուած լինելու, որք հաւասար ազդեցութիւն մ'ի գործ կը դնեն Սերպօ-Պուլղարական վէճը բարեկամաբար կարգադրելու համար, ոչ պաշտօնապէս յայտարարեր է թէ Թուրքիա ոյժ կուտայ այդ գործողութեան, և թէ՝ Իբրև գերիշխան տերութիւն՝ նոյն խորհուրդները պիտի տայ Սոֆիայի կառավարութեան, զորս կուտան վերոյիշեալ երեք մեծ տերութիւնք։

—

Հավալէ ունեցողներուն կողմէ պատգամաւորութիւն մը նախընթաց օրը դարձեալ Եըլտըզի կայսերական պալատն երթալով, աղերսագիր մը յանձնեց Վեհ. Սուլթանին երկրորդ սենեկապետ Հաճի Ալի պէյին։ Հավալէ ունեցողք այս աղերսագրին մէջ իրենց վիճակը բացատրելով, կը խնդրեն Վեհ. Սուլթանէն, որ բարեհաճի ի նկատ առնուլ իրենց առաջին աղերսագիրը, զոր քանի մը շաբաթ առաջ պատիւ ունեցած էին մատուցանել Ն. Կ. Վեհափառութեան։

—

Խսթէրն Էքսբրէս կը ծանուցանէ թէ Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Սայիտ փաշա Թէղբէրէ մը ղրկելով առեւտրական գործոց Նախարարութեան՝ ազդարարած է որ Աւստրիական Լոյտի ընկերութեան նման Օսմ. շոգենաւական ընկերութիւն մը կազմելու աշխատի։ Յիշեալ ընկերութիւնը պիտի ստանձնէ կառավարութեան բոլոր փոխադրական գործերն և Օսմ. թղթատարական պայուսակները պիտի փոխադրէ։ Կայսերական կառավարութիւնը կը խոստանայ և կ'երաշխաւորէ 0/0 ին 6 տարեկան շահ մը վճարել բաժնեմուղոց վրայ, զորս ընկերութիւնը յարաբերութեան հանելու արտօնութիւն պիտի ունենայ։

Ճերիտէի Հավատիս իւր այս աւուր թուով կ'ըսէ թէ Էքսբրէսի տուած այս լուրը նոր բան մը չէ, այս խնդիրն արդէն քանի մ'ամսէ ի վեր կը քննուի Պետական խորհրդոյ կողմէ։ Առաջադրեալ ընկերութիւնը «Շերքէթի պահրիէի Օսմանիէ» (Օսմ. ծովային ընկերութիւն) տիտղոսը պիտի կրէ և բոլոր Օսմ. նաւահանգիստներն իրարու հետ պիտի կապէ։ Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ Ցանձնախումբ մը կազմուած է Օսմ. նաւային ընկերութեան կազմութեան մանրամասնութիւններն ուսումնասիրելու համար։

—

Թարիդ լրագիրն իւր այս աւուր թուով կը ծանուցանէ թէ Արքունի նաւարանին մէջ քանի մը 100 հազար ղրուշի խարդախութիւն մը յերեւան եկած է։

Արքունի նաւարանին համարակալութեան դիւանի քարտուղարներէն մին՝ Մուսթաֆա էֆէնտի անուն՝ 1297 տարւոյ հաստիթով վճարեալ հավալէներու ինչեալ օրինակաց վրայ նորէն պաշտօնական գործողութիւններ կատարելով, 2854 ոսկւոյ արժողութեամբ կեղծ հավալէներ վասիլ անուն սեղանաւորի մը կը վաճառէ։ Սա ալ ուրիշ սեղանաւորներու կը վաճառէ զանոնք, որք վերջապէս արքունի նաւարանին պարտք ունեցող քանի մը վաճառականաց ձեռք անցնելով, արքունի նաւարանին կը տրուին ի փոխարէն պարտուց։

Ցակայն յիշեալ հավալէներն ըստ կանոնի համարակալութեան դիւանին մէջ քննուելով, անոնց կեղծութիւնն երեւան կելնէ և իմաց կը տրուի ծովային գործոց նախարարին, որ անմիջապէս խիստ քննութիւն մը կատարել կը հրամայէ։ Մուսթաֆա էֆէնտի կը ձերբակալուի և յատուկ յանձնախմբի մ'առջև հարցաքննուելով՝ կը խոստովանի թէ կեղծ հավալէներուն միայն մէկն ինք նենգած էր և միւսներէն տեղեկութիւն չունէր, բայց գիրէն հաստատուեր է թէ ամենքն ալ ինք նենգած էր։ Արքունի նաւարանն հաղիւ 26 ոսկի միայն կրեր է այս խարդախութեան երեսէն։

—

Ոստիկանութեան նախարարութեան ձեռք առած միջոցներուն չնորհիւ, անցագրոց հաստիթը մեծապէս աւելցած է։ Յունիս ամսոյ առաջին վեց աւուրց մէջ 6 925 ղրուշ գանձուած է իբրև անցագրոց, այսինքն անցեալ տարւոյ նոյնչափ աւուրց հաստիթէն 2 895 ղրուշ աւելի։

—

Մօնիթէօր կը ծանուցանէ թէ երէկ առաւօտ Նիկոմիդիոյ կառավարութիւն՝ Հայտար փաշայի կայարանէն մեկնելու ատեն՝ ոստիկանութեան յիսնապետի մը սրունքը ջախջախեր է։ Կ'երեւի թէ, կը յարէ յիշեալ լրագիրն, յիսնապետն անձնասպանութիւն փորձելու մտօք ինքզինք դիտմամբ երկաթուղւոյն վրայ նետեր է։

—

Թէվֆէ-Պաշի սրճարանապետք շաբաթ օրը պատգամաւորութեան մը ձեռամբ աղերսագիր մատուցին Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Սայիտ փաշայի, բողոքելով Բերայի թաղապետութեան Նախագահին դէմ, որ իւրաքանչիւր սրճարանէ 60 Օսմ. ոսկի տուրք կը պահանջէ թոյլ տալու համար որ իրեց սրճարանաց առջեւ աթոռներ և նստարաններ դնեն։ Ն. Բարձրութիւնը խոստացեր է պարտ ու պատշաճ տնօրէնութիւնն ընել։

—

Ադրիանուպոլսոյ վիլայեթեալ կուսակալ Գարբի փաշայի լծակիցը 4,400 ղրուշ ամսական պիտի ստանայ հանգստեան թոշակաց սընտուկէն։

—

Կ'ըսուի թէ Մեծ կղզիի թաղապետութեան տարեկան 1500 ոսկւոյ կը հասնի։

—

Բամազանի ամսոյն մէջ, որ այս օր սկսաւ, Պետական խորհրդոյ պաշտօնատունն և այլ կառավարական պաշտօնատունք շաբաթ երկուշաբթի և հինգշաբթի օրերը միայն պիտի բացուին։

—

Արքունի բժշկական քաղաքային վարժարանին տարեկան քննութիւնք թէ և նախընթաց օրը վերջացած են, բայց միցանակաքաջութեան հանդէսը Բամազանէն յետոյ պիտի կատարուի։

—

Այս աւուր Թուրքերէն լրագրաց մէջ հրատարակեալ պաշտօնական ազդ մը խստիւ կ'ազդարարէ իսլամաց, որ այս ապաշխարանաց ամսոյն մէջ զգուշանան ամեն դայրակղեցուցիչ ընթացքէ, և թատրոններ ու այլ զբօսանաց վայրերը յաճախելու տեղ, մզկիթներն յաճախեն և աղօթեն։ Խստիւ արգիլուած է թուրք կանանց՝ փողոցներու մէջ շրջագայիլ դայթակղեցուցիչ կերպարանքներով։ Քաղաքապետութիւնն և ոստիկանութիւնը թատրոններու վրայ պիտի հսկեն, որպէս զի անցեալ տարի Շահզատէ պալի թաղին մէջ պատահած ցաւալի դէպքը չկրկնուի, որուն պատճառաւ 100 է աւելի մարդիկ վիրաւորուած էին։ Անբարոյական և գրգռիչ թատերախաղաց ներկայացումը նոյնպէս արգիլուած է բարձրագոյն հրամանաւ։

—

Պարսկական կառավարութիւնն իմանալով որ Պաղատտի նահանգին Տէճվէի գաւառակին մէջ ելուդաւոր ժանտախտ ծագած է, զգուշական միջոցներ ձեռք առնելով, արգիլած է Պարսկաց յուխտերթալ Ի. Քէրպէլա, որ վարակեալ նահանգին մէջ կը գտնուի։ Թուրքօ-Պարսկական սահմանագլխին վրայ զինուորական շղթայ մը հաստատուած է։

—

Վերջին թղթաբերով եկած Ֆրանսական Թան լրագրին մէջ կը կարդանք.

«Կ. Պոլսէն քանի մը տեղեկութիւններ կը հաղորդեն մեզ Օսմանեան նաւատորմին արդի վիճակին վրայ, որ ամեն օր զարգանալու և նաւյին արուեստին նորագոյն գիւտերը իւրացնելու կը ձգտի։

«Վեհ. Սուլթանն, հակառակ այն ելմտական տաղնապոց, որք յաճախ ՀԼնաած են իւր խորհրդոց իրացման, մասնաւոր կարեւորութիւն մը կ'ընծայէ իւր նաւատորմին վերակազմութեան։

«Կ'ուզէ որ Թուրքիա միշտ կազմ և պատրաստ լինի յարձակման մը դիմադրելու և մանաւանդ Դարդանելի և Վոսփորի տէր մնալու։

«Սուլթանը զինուորական արուեստին և նաւային արուեստին անդադար յառաջդիմութեանց վերայ անձամբ տեղեկութիւն առնելով չլռատանար, այլ իւր շուրջը բողոքած է իւր անձին անձնուէր քանի մ'իմաստուն և ուսեալ անձեր, որոց միակ զբաղմունքն է նպաստել կայսեր ձեռնարկած գործին կատարման։

«Այժմ Կ. Պոլսոյ մէջ ոչ եւս կը խօսուի այն գեղեցիկ բայց մեծածախս զրահաւորաց վերայ, զորս Սուլթան Ապտ-իւլ-Ազիզ շինել տուած էր։ Արդի Վեհ. Սուլթանն հաստատակամ ընդունած է այժմեան ծովային սպայից կարծիքն և արդի սպառազինութեան մէջ ծովառումբին կարեւորութիւնը կատարելապէս գիտնալով, առանց վարանման նոր ճանապարհն մէջ մտած է։

«Իւր հիմնադիրը կը պարունակէ արագընթաց ծովառմբակիր շոգենաւեր, Հուլթհէտի և Շուարքոֆի ծովառումբեր արձակող խոշոր ավակաւոր հրետանիներ, արագընթաց և ոչ զրահապատ շոգենաւեր, հզօրապէս զինեալ և թնդանօթաց դէմ պաշտպանեալ անթափանցիկ միջնորմներու դրութեամբ։ Առաջադրեալ շինութեանց մէջ։ Մէնուտիէ զրահաւորին նման զրահաւորի մը գինը ծախսուելով, Օսմ. ծովային զօրութիւնն 20 պատիկ աւելի հզօրապէս պիտի սպառազինի։ Կը հաստատեն մեզ թէ Սուլթան Ապտ-իւլ-Համիտ հրամայած է գնել ծովառումբ արձակող վեց խոշոր ավակաւոր հրետանիներ, երկու արագընթաց մարտանաւեր (քրուազէօր) և 12 արագընթաց ծովառմբակիր շոգենաւեր, որոց երեքն արդէն Ֆրանսայի մէջ կը շինուին և յառաջիկայ յունուար ամսոյ մէջ պիտի յանձնուին։»

—

Լոնտրա 17 յունիս. — Թիէն-Զինէն կը հեռագրեն առ Թայմզ թէ Զինական կառավարութիւնը կոչում ըրած է այն գրամատարաց, որք Զինաստանի մէջ երկաթուղեաց շինութեան ձեռնարկել կը բաղձան։

Պերլին 17 յունիս. — Թակղլաթ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ կայսեր ուղեւորութիւնն ի Վիսպատէն ետ մնացած է, որովհետև Պոհեմիոյ մէջ ոստիկանութիւն Ամերիկայէն եկող կին մը ձերբակալեց, որ պայթուցիկ նիւթերով լի 4 պայուսակ ուներ իւր հետ։

Հռոմ 18 յունիս. — Աժանս Սթէֆանի իմացած է թէ Անգլիա արդէն մեծ տերութեանց ծանուցած է թէ Ֆրանսայի հետ կնքեալ համաձայնութեան վրայ իրենց կարծիքը գիտնալու պիտի սպասէ, դեսպանախորհրդոյ գումարման վերաբերեալ իւր հրաւիրագիրը կընկնելէ առաջ։

Սերպօ-Պուլղարական վէճին նը-կատմամբ Բ. Դուռը Գերմանիոյ և Աւստրիոյ միջնորդութեան արդեանց կ'սպասէ, զոր Սերպիա և Պուլղարիա ընդունած են։

Մոսկուա 19 յունիս. — Մոսկուայի Կազէթը Տփղիսէն նամակ մը կը հրատարակէ ծանուցանող թէ [illegible] արծաթ բուռը յատկացուած են Մերվի մէջ շինուելիք ամրութեանց համար։ Մերվի նոր գաւառն 3,600 քառակուսի վէրստ տարածութիւն և 200,000 ժողովուրդ պիտի ունենայ։ Յիշեալ գաւառին պահմանագլուխը 60 հազարամէթրի չափ հեռի պիտի լինի Հերատէն։

Վիէննա 21 յունիս. — Ֆրէմտէնպլաթ լրագիրը կ'իմանայ թէ ծովային գործոց իրաւէկ ակմբոց մէջ նկատողութեան առնուած է Դանուբի վրայ մարտանաւուց յաւելման ծրագիրը՝ փոքրիկ նաւատորմ մը կազմելու համար, ինչպէս միւս տերութիւնք ունին գլխաւոր գետոց վրայ։

Նաբոլի 21 յունիս. — Միստէա անուն զօրականն, որ արբեցութեան վիճակի մէջ իւր ընկերներէն մի քանին սպաննած լինելուն համար ի մահ դատապարտուած էր, այս առաւօտ հրացանի բռնուեցաւ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կրօնական ժողովն իւր սովորական նիստն ըրաւ երէկ ի Պատրիարքարան ընդ ատենապետութեամբ Գեր. Խորէն Նար-պէյ արքեպիսկոպոսի, և անհատական և ամուսնական 12 խնդրոց կարգադրութիւնէ յետոյ, հետեւեալ տնօրինութիւնները ըրաւ։

1. Ընդհանրական խնդիրները քննելու պաշտօն ունեցող իւր մասնախմբին յանձնարարեց, որպէս զի օրինական ծրագիր մը պատրաստէ սա խնդրոյ վրայ թէ կրօնական որպիսի գործողութիւններ պէտք է կատարել, եթէ կառավարութիւնը բժշկական քննութեան մը համար հարկ դատէ մեռեալ մը գերեզմանէն հանել։ (Այսպիսի կանոնագրոյ մը գոյութեան պէտքը Տէտէանի կնոջ ծանուցեալ դէպքէն ծագում առած է)։

2. Ընդունեց շրջաբերական մ'ուղղել մայրաքաղաքիս Թաղ. խորհրդոց, ծանուցանող թէ ազգային վարժարանաց մէջ կրօնագիտութեան դաս ուսանող աշխարհական դասախօսք պէտք է որ վիլայեթն ստացած լինին կրօն. ժողովէն, և եթէ չունին, նախ պէտք է անցյապաղ վիլայեթն ստանան և ապա դասախօսեն։

3. Ժողովը Շիյլիի գերեզմանատան կարգադիր Ցանձնախմբի Ատենապետ Ց. Մերեէմ-գուլի էֆ.ի դիտողութիւնները լսելէ յետոյ՝ ի մասին գերեզմանատան յարգարման և պարապատ չինութեան, ինչպէս նաև ննջեցելոց թաղման և մտից տրոց, ինչ ինչ կանոններ դնելոց, և որոշեց Խառն Ժողովոյ ներկայացնել ի վաւերացումն, և ապա ըստ այնմ պատրաստել տալ նոյն գերեզմանատան ներքին կանոնագիրն։ Աւասիկ ժողովոյն խմբագրած կանոնաց համառօտութիւնն։

Աղքատաք ձրիաբար պէտք է թաղուին։

Եկեղեցականք մատրան առընթեր մասնաւոր թաղի մը մէջ պէտք է թաղուին, բայց ոչ անոնց աղդականք ու պարագայք։

Այն Հայ, որ կը փափաքի թաղ մը ունենալ, պարտի ըստ տեղւոյն և ըստ չափուն նուէր մը տալ կարգադիր Ցանձնախմբին, համաձայն տնօրինութեանց ներքին կանոնագրոյ և այլն։

—

Խսթէրն Էքսբրէս կը ծանուցանէ թէ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր խնդրանօք, բարձրագոյն հրաման դնացած է Ղատանայի կուսակալ Ապէտին փաշայի, որպէս զի կիլիկիոյ Մկրտիչ կաթողիկոսէն ետ առնու կայսերական Պերաթն։

Խսթէրն Էքսբրէս [illegible] տօնակցին այս լուրը, որոյ մասին մեք տեղեկութիւն չունինք։

—

Ամեն. Տ. Ներսէս Ս. Պատրիարք Հայրն՝ երէկ ընկերակցութեամբ Գեր. Նար-պէյ Սրբազանի՝ այցելութիւն տուաւ Պէշիկթաշի Տէր Սահակեան երկսեռ գիշերօթիկ և ցերեկեայ վարժարանին. երկու սեռի յարկերն այցելեց, սաներն ու սանուհիներն հարցափորձեց, և գոհ եղաւ Արժ. Հիմնադիր հօր հիմնած սոյն կրթական հաստատութեան ուժմամեայ միջոցի մէջ ստացած բարեկարգ վիճակէն, քաջալերեց Արժ. Տէր Սահակ Հայրն, ուսուցիչներն, ուսուցչուհիներն, սաներն և օրհնեց վարժարանը, և կէս ժամու չափ տեսակցութիւնէ յետոյ, գոհութեամբ մեկնեցաւ յայտարարելով թէ՝ 1860 թուականէն ի վեր Արժ. Տէր Սահակ Հօր վրայ ունեցած վստահութիւնը, սէրն ու համակրանքն, և նորա քահանայական դասուն մէջ ընդ միշտ ստացած արժանիքն ու բարի համբաւը, կրօնի և ուսման մէջ հմտութիւնն ու ձեռնհասութիւնն անկասկած երաշխաւորութիւն մ'են սոյն կրթական գործին յառաջդիմութեան ու զարգացման։

—

ՀԱՇՈՒԵՏՈՒՅԱԿ

Պրոհոդիդէ Մեծ. Ընկերութենց Հայոց
9/21 փետրվար 1884

ՄՈՒՏՔ

	Ոսկերաչափ
Հանգանակութիւն	55480
Բացէն նուէրք ի Գ. Պոլիս	2825
Հասոյթ տոմսակաց	34850
Օթեակք	2250
Զանազան քաղաքներէ ղրկուած նուէրք	10195
	105600

ԵԼՔ

	Ոսկերաչափ
Վարձք թատրոնի	4000
Եկեղեցական լոյս	2500
Երաժշտաց խումբ	2000
Թատրոնի որահին պատրաստութեան եւ զարդարանաց, տպագրութեան, թղթեղինաց եւ այլ մանր ընդհանուր ծախք.	8427
Զուտ հասոյթ պարահանդիսի	88673
	105600

Ի դիմաց Կարգադիր Ցանձնախմբի
Քարտուղար Գանձապետ Նախագահ
Ց. Թորոսեան, Ց. Աղաբեան, Մ. Հ. Ֆոնիէր
Կ. Պոլիս 11/23 յունիս 1884

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀՈԼԱՆԴԱ, ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ՊԻԶՄԱՐՔ ԻՇԽԱՆ

—o—

Մեր երեկուան թուով հրատարակեալ համառօտ հեռագիր մը կարեւոր լուր մը բերաւ մեզ։

Հոլանտայի գահաժառանգ Օրանժի իշխանին մահն եւրոպական խնդիր մը կը յարուցանէ։

Հոլանտայի թագաւորն երկու մանչ զաւակ ունեցած էր։ Մին՝ չորս տարի առաջ մեռաւ, միւսն ալ նախընթաց օրը մեռաւ։ Այսպէս, արու գահաժառանգ չէ մնացած։ Իսկ աղջիկ զաւակ մը գահաժառանգ ընելու համար Հոլանտացիք օրէնք չունին։

Հոլանտայի տիրող արքայական գերդաստանը Նասսոյի հռչակաւոր գերդաստանն է, որ մեծ մարդիկ արտադրած է։ Այս գերդաստան եթէ ուղղակի սերունդ չունի այժմ, անուղղակի ցեղեր, կամ ազգականներ ունի, բայց անոնք Գերմանացի են։ Արդ, Հոլանտացիք, իրենց ազգային անկախութիւնը պահպանելու համար, չեն ուզեր Գերմանացի իշխան մը բազմեցնել Հոլանտայի գահուն վրայ։

Միւս կողմէն, Պիզմարք իշխանը կը փափաքի օր մը Գերմանիոյ հետ միացած տեսնել այս պատմական երկիրը, որ այնչափ կարեւոր դիրք մը կը բռնէ Եւրոպիոյ մէջ և այնչափ հարուստ և գործունեայ ժողովուրդ մը ունի։ Ուստի Պիզմարք իշխանը կ'ուզէ Հոլանտայի թագաւոր տեսնել Գերմանացի իշխան մը, որ արենակցութեամբ մօտաւորագոյն անդամ մ'է Նասսոյի գերդաստանին։

Արդ, ո՞ր կողմը պիտի յաջողի ի վերջոյ—Պիզմարք իշխա՞ն, որ կ'ուզէ գերմանական կայսրութիւնը կազմող բազմաթիւ փոքր երկիրներու կարգն անցուցել զՀոլանտա, թէ Հոլանտացիք որ կ'ուզեն Գերմանացի իշխանը մը հետ գործ չունենալ և պահպանել անկախութիւնն և առանձին թագաւորութիւնն որ և է ձեւով մը,—օրուան խնդիրն այս է։ Այդ խընդիրն այսօր կ'զբաղեցնէ բոլոր Եւրոպան։

Ֆրանսայի և Անգլիոյ մէջ մանաւանդ այս խնդիրը բաւական աղմուկ կը հանէ։ Այդ երկու տէրութիւնք իրենց դէմ սպառնալիք մը կը համարին եթէ Գերմանիա հաստատուի Հոլանտայի մէջ։ Եթէ Գերմանիա տիրէ Հոլանտայի, դրացի Պելճիոյ անկախութիւնն եւս կը փճանայ։ Արդ, Ֆրանսա չուզեր հիւսիսային կողմէ եւս պաշարուիլ գերմանական երկիրներով, ո՛չ ալ Անգլիա կ'ուզէ իրեն դիմաց հաստատուած տեսնել եւրոպական կայսրութիւն մը։ Մնաց որ Ֆրանսա և Անգլիա միշտ երաշխաւոր եղած են այդ երկու փոքր երկիրներուն, Պելճիոյ և Հոլանտայի անկախութեան։ Այսպէս կը պահանջէր իրենց շահն։ Արդ, երբ կը ծագի ժառանգութեան և յաջորդութեան խնդիր մը, յորում Հոլանտայի անկախութիւնը կը վտանգի, բնականաբար միւս երկու մեծ տէրութիւնք կը յուզուին։

Նասսոյի արքայական գերդաստանին մարիլն ինքնին եւրոպական դէպք մը պիտի լինէր, եթէ մինչև իսկ Հոլանտայի անկախութիւնը չվտանգէր։ Նշանաւոր գերդաստան մ'է Նասսօ։ Պատմագիրք մինչեւ Քրիստոսի 911 տարին կը հանեն այս գերդաստանին ծագումն, և կ'ըսեն թէ Ֆրանքոնիոյ Քոնրատ Առաջին թագաւորին մէկ եղբայրն այս գերդաստանին հիմնադիրն եղաւ։

1254 ին Նասսոյի տունն երկու ճիւղերու բաժնուեցաւ, անդրանիկ կամ Ուալրանիէն, և կրտսեր կամ Օդոնիէն։ Առաջին ճիւղէն սերեցան Նասսոյի դուքսերն, որք 1866 ին Բրուսիոյ հետ միացան, և որոց երկիրն այսօր Վիսպատէնի գաւառը կը կազմէ Հէս-Նասսոյի բրուսիական գաւառին մէջ։

Նասսոյի տան երկրորդ ճիւղն, 1530 ին, Օրանժի իշխան տիտղոսն առաւ, զոր Շալօնի տունէն ժառանգեր էր։ Այս կրտսեր ճիւղն է որ ամենէն աւելի համբաւ հանեց Եւրոպիոյ մէջ։ Նա Սաորին-երկիրները կորզեց Սպանիոյ ձեռքէն, և ԺԶ. դարէն ի վեր, իւր պատմութիւնը նոյն է Հոլանտայի պատմութեան հետ։ Մանաւանդ ԺԶ. և ԺԷ. դարուց մէջ Օրանժի իշխանք մեծ փայլ ունեցան։ Իրենց մէն մի անդամը նշանաւոր մարդ մ'եղաւ։ Վիլհէլմ Ա. Լ-էկ մականուանեալ, Հոլանտական անկախութեան դիւցազն և պաշտպան հանդիսացաւ, որ Ալպի դքսին դէմ մարտնչեցաւ յաջողապէս, և յորմէ Սպանիոյ հռչակաւոր փիլիպոս Բ. թագաւորն ինքզինք ազատելու ուրիշ հնարք չդտաւ, բայց եթէ սպանանել զնա։ Իւր որդւոյ՝ Մաուրիցի՝ ամբողջ Նասսոյ և Ֆրէտերիք տը Նասսոյ Եւրոպիոյ մեծագոյն ռազմագիտաց կարգն են, և թիւրենի զինուորական դաստիարակն եղան։ Նոյն ընտանիքէն է հռչակաւորն Վիլհէլմ Գ., Օրանժի իշխան, որ Ֆրանսայի յաղթական ընթացքը կասեցուց, և Անգլիոյ թագաւոր եղաւ։

Այս մեծ գերդաստան յանկարծ մարեցաւ շաբթուս մէջ։ Հոլանտայի թագաւորն, որ Օրանժի ճիւղին վերջին արու ներկայացուցիչն է, 70 ի մօտ հիւանդոտ ծերունի մ'է, և կը կարծուի թէ իւր միակ որդւոյն մահն իւր վախճանն ալ պիտի փութացնէ։

Այժմ, թէ՛ Հոլանտայի թագաւորին և թէ՛ Պիզմարք իշխանին իւրարու հակառակ ծրագրեր կը վերագրուին՝ Հոլանտայի թագաւորական ժառանգութեան կարգադրման նկատմամբ։ Հոլանտայի թագաւորին երկու խորհուրդներ կը վերագրուին։ Մին է՝ երկրին խորհրդարանին առաջարկել սահմանադրական վերաքննութիւն մը, որով իւր չորս տարեկան աղջիկը կարենայ թագուհի հռչակուիլ, բայց անչափահասութեան միջոցին խնամակալ մ'ունենայ։ Այս ծրագրին դէմ բան մը չէր կրնար ըսուիլ, եթէ Հոլանտա իւր ճակատագիրն անկախօրէն տնօրինելու կարող լիներ։ Բայց Եւրոպիոյ փոքրիկ տէրութիւնք այս ազատութիւնը չունին։ Հզօր տէրութիւնք միշտ կը միջամտեն։ Հոլանտա այնպիսի երկիր մ'է, որոյ մասին դաշնագրեր շինած են եւրոպական տէրութիւնք, ընդ որս Բրուսիա։ Արդ, Գերմանիա եթէ ընդդիմանայ Հոլանտայի թագաւորին խորհրդին, Անգլիա և Ֆրանսա ի՞նչ ընթացք պիտի բռնեն։ Յայտնապէս պիտի հակառակի՞ն Գերմանիոյ միջամտութեան, որ բնականաբար անհաճոյ է իրենց։ Եւ յայնժամ արդեօք ստոյգ է Տեւէ Նէ-ի գուշակութիւնը թէ Հոլանտայի խնդիրն եւրոպական յառաջիկայ պատերազմի մը միջոցաւ պիտի լուծուի։

Հոլանտայի թագաւորին վերագրուած երկրորդ խորհուրդն է՝ իւր յիշեալ քառամեայ դուստրը նշանել և ապա ամուսնացնել ընդ գահաժառանգ իշխանին Պելճիոյ։ Այս կերպով օր մը Պելճիա և Հոլանտա մէկ թագաւորութիւն կրնան կազմել, ինչպէս էր յիսուն տարի առաջ, երբ ներքին տարաձայնութիւնք իրարու դէմ ելնելով՝ իրարմէ բաժնուեցան։ Շահուց համեմատութեան և երկուքին ալ սպառնացող վտանգաց առջև, նորէն այսպիսի դրութեան մը կնքումը զարմանալի չպիտի լինի բնաւ։

Այս խորհրդին իրականացման դէմ արդելքներու մասին ալ նոյն դիտողութիւնը կրնաք ընել, ինչ որ թագաւորին առաջին ծրագրին նկատմամբ ըրինք։ Գերմանիոյ ընդդիմութիւնն և արեւմտեան երկու տէրութեանց հեռաւորութիւնն եւրոպական ծանր վէճ մը կրնան յարուցանել։

Գանք Պիզմարք իշխանին վերագրուած խորհրդոյ։ Արդէն, իւր դրդմամբ, Նասսոյի գերդաստանին գերմանական ճիւղին ներկայացուցիչը՝ Նասսոյի Ատոլֆ դուքսը թեկնածու կը հանդիսանայ Հոլանտայի թագին։ Բրուսիացի օրէնսգէտք, Հոլանտայի Վիլհէլմ թագաւորին ժառանգութիւնը լոկ քաղաքային ստացուածքի ժառանգութիւն մը համարելով, կը պաշտպանեն իրենց ճիւղին իրաւունքն, և Ատոլֆ դքսին կողմը կը բռնեն։ Ասոնք ուշադրութիւն չեն ըներ սա իրողութեան թէ Հոլանտայի սահմանադրութիւնն օր մը Հոլանտայի թագաւորութեան յաջորդելու իրաւունքէն զրկած է Նասսոյի գերդաստանին իրենց ճիւղը։

Միւս կողմէ, խորհուրդ կայ եղեր այս Ատոլֆ դուքսին աղջիկն ամուսնացնելու Պատի մեծ-դքսութեան գահաժառանգ իշխանին հետ, որ մօր կողմէ Վիլհէլմ կայսեր թոռն է։ Ատոլֆ դքսին աղջիկն իբրև օժիտ պիտի բերէ եղեր Հոլանտայի գահուն վրայ իւր յաջորդութեան իրաւունքն, և այսպէս օր մը Պատի մեծ-դուքսն, որ Բրուսիոյ մէկ մասը կը կազմէ, պիտի լինի Հոլանտայի թագաւորն։

Հոլանտայի գահուն ուղղակի ժառանգութենէն զատ, Լիւքսէնպուրկի խնդիրը մ'ալ կայ հրապարակին վրայ։ 1815 էն ի վեր, Լիւքսէնպուրկ Հոլանտայի թագաւորին անձնական ստացուածն էր։ 1831 ին, երբ Պելճիա Հոլանտայէն բաժնուեցաւ, Լիւքսէնպուրկի բաժանման մասին մեծ խնդիր մը ծագեցաւ։ 1839 ի Լոնտրայի դեսպանաժողովը խնդիրը կարգադրեց՝ Պելճիոյ և Հոլանտայի միջեւ բաժնելով զԼիւքսէնպուրկ։ Պելճիական Լիւքսէնպուրկն եղաւ ամբողջացուցիչ մասն Պելճիոյ։ Իսկ Հոլանտական Լիւքսէնպուրկը կապակցեալ մնաց՝ մի կողմէ Հոլանտայի թագաւորին և միւս կողմէ Գերմանական դաշնակցութեան հետ։ Լիւքսէնպուրկի բերդը Բրուսիոյ կողմէ գրաւեալ էր, և սպառնական դիրք մ'ունէր Ֆրանսայի դէմ։ 1866 ին, Նաբոլէոն Գ. ուզեց գնել Լիւքսէնպուրկը, բայց չյաջողեցաւ։ Բրուսիա պատրաստ էր պատերազմելու, քան թող տալու որ Ֆրանսա հաստատուէր Լիւքսէնպուրկի մէջ։ 1867 ի Լոնտրայի դեսպանաժողովը չեզոք հրատարակեց Լիւքսէնպուրկը, մեծ տէրութեանց պաշտպանութեան ներքեւ դնելով զայն։ Բրուսիացիք ելան Լիւքսէնպուրկի բերդէն, որ քանդուեցաւ։ Բայց սոյն դեսպանաժողովը չէր ջնջած 1813 ի և 1839 ի այն տրամադրութիւնն, որով Լիւքսէնպուրկի ժառանգութիւնը Նասսոյի երեց ճիւղին կրնար անցնել՝ Պատեր ճիւղն մարելու դէպքին։ Հետեւաբար, թէ և մեռնի Հոլանտայի թագաւորը, քանի որ մանչ ժառանգորդ չունի, Լիւքսէնպուրկի պիտի դադրի Հոլանտայի մասը կազմել, և Նասսոյի երեց ճիւղին անցնելու պատրուակին ներքեւ, Բրուսիոյ պիտի հպատակի։

Այսպէս, Նասսոյի Հոլանտական գերդաստանին զլխուն եկած ֆիզիքական չարիքները Բրուսիոյ շահիլ պիտի տան՝ ստուգապէս՝ Լիւքսէնպուրկը, միւս կողմէ զօրաւոր հաւանականութիւն մ'ալ բանալով՝ մօտաւոր ապագայի մէջ բռնի իսկ Հոլանտային Գերմանիոյ հետ միացման։ Ո՞րպիսի մեծ յաջողութիւն Պիզմարք իշխանին համար, որ միշտ այսպիսի խնդիրներ կը փընտռէ, իւր հանճարեղ խորհուրդներն և իւր զօրաւոր կամքը ոչ օտար ձեռքով ի գործ դնելու համար, ըստ այն առածին թէ Զօրութիւնը գեր ի վերոյ է Իրաւունքէն։ Գերմանիոյ համար ի՞նչ մեծ բաղդ կը լինի տիրել Հոլանտայի, որ Ովկիանոսի վրայ նայող եզական դիրք մ'ունի, և մանաւանդ նաւաբան մը և մեծ նաւատորմիղ մը, որուն Գերմանիա մեծ պէտք կ'ըզգայ, և ընդարձակ գաղթականութիւններ, որոցմէ Գերմանիա դեռ նոր կը մտաբերէ հայթայթել՝ իւր ժողովրդեան աւելորդ մասին բնակութեան և զարգացմանն համար։

ՍՂԵՐԴԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

—=—

Սղերդ, 28 մայիս 1884

. . . Խմբագիր Տէր.

Այս տարի եւս Սղերդի ընկերական միակ վարժարանին Դ. տարեգարձի տօնն կատարուեցաւ ապրիլ 29ին, նախորդներէն չքեղ հանդիսով, յետ եկեղեցւոյ աւարտման, ընդ նախագահութեամբ Սրբազան Առաջնորդ Նեվրուզեան Դեր. Յովհաննէս Ս. վարդապետի։

Ժամը երկուքն էր երբ հանդէսն սկսաւ. եկեղեցական դասն խաչահանդստեան կարգով մը օրհնեց ուսանողներն և կրթական յարկն։ Ի վերոյ մի փոքրիկ թոթովախօս մանուկ ոտանաւորով մը հանդէսը բացաւ զգայուն և վառվռուն արտասանութեամբ մը, որով հանդիսականաց սրտերն զգածուեցան։ Երաժշտանունը ոտանաւորին վերջաւորութեան պահուն իրենց քաղցրաձայն երգերով հանդէսն փայլեցուցին, որ շարունակուեցաւ մինչև ցվերջ մերթ ընդ ընդ մերթ Հայերէն, Տաճկերէն, Գաղղիերէն և Ռարբերէն լեզուաւ երգերով։ Հետզհետէ խօսեցան բարձրագոյն կարգի սաներէն Պ. Ռշտունի, որ դրբոցի ներկայ ուսումնական վիճակը ներկայացուց գրաւորապէս, բայց դատեց նախկին վիճակին հետ և ցուցուց Հայոց Միացեալ լուսաստեղծ ընկերութեանց անխոնջ պաշտօնէից արտադրած անհաւատալի արդիւնքը։ Պ. Քաջբերունի խօսեցաւ ազգասիրութեան վրայ։ Պ. Յ. Համբարձումեան բերանացի Արաբերէն լեզուով խօսեցաւ միութեան վրայ, և խնդրեց որ այսպիսի ժամանակի մը մէջ, ուր Քրիստոնեայ Հայերը ճիգուելի և Բողոքական մարդոցներէ պաշարուած են, միշտ մէկ ըլլան և միութիւնը տեւէ, եղբայրանալով Գաղղ. սա առածէն թէ Դ-ԲԻ-Ռ ԸՐ-ԲԻ-Ռ է։ Յետոյ քաղաքական բժիշկ Մեծ. Տօքթ. Բէրէսատէեան էֆ. խօսք առնելով՝ ճառեց գպրոցի կանոնաւոր ընթացքին վրայ, և շնորհակալութիւն յայտնեց ներկայ եղող հանդիսականաց, որք հաճեցան կարեւորութիւն տալով՝ այսպիսի հանդէս մ'անձամբ պատուել։ Վարժարանի Ա. դասատու բազմաշնորհ Տ. Խաչատուրեան էֆ. ապա բեմ երթալով՝ Տաճկերէն լեզուով խօսեցաւ լեզուի և դպրութեան վրայ, ճանչցուց Սղերդցւոց իրենց ներկայ խեղճ վիճակն, և աւետելով թէ ի մօտոյ 1884 օգոստ. 1ին Սղերդ պիտի ունենայ կարգ մը յաջող ուսումնաւարտներ, կնքեց իւր խօսքն։ Այնուհետև Մշոյ Ընկերական վարժարանի նոր ուսումնասարտ սաներէն Պ. Ս. Գրլճճեան, որ Սղերդի Ընկերական վարժարանին մէջ Գ. դասատու է, խօսք առնելով՝ գողտրիկ լեզուով խօսեցաւ ընդարձակօրէն դպրոցի իւրաքանչիւր ուսմանց մէջ ըրած յառաջադիմութեան վրայ, զորս վերագրեց Ա. դասատու աքնեան Տ. Խաչատուրեանին անդուլ ջանից, աւետելով թէ Ա. դասատուին ամսականը նորէն աւելնալով՝ ժամանակ մի եւս Սղերդ պիտի մնայ և վերջացուց իւր հակիրճ խօսքերն, որք թէ հանդիսականաց և թէ սանուց կողմէն ջերմ ծափահարութեամբ ընդունուեցան։ Հուսկ ապա Առաջնորդ Ս. Հայրն իւր վերջին օրհնութիւնն և յատուկ շնորհակալութիւնները մատուցանելով Պատ. Տէրէն ժողովոյ ներկայացուցիչ Ա. դասատու երիտասարդն՝ կնքեց հանդէսն, որ քաղցր յիշատակ մը կը թողու ճշմարիտ Հայերու սրտին մէջ։

* * *

Երբ մարդ Երուսաղէմայ արդի դրամական դառն կացութեան կը տեղեկանայ Պատ. Մանիսէր, անկարելի է որ չզլխանայ՝ երբ կը տեսնէ որ իւր նուիրական Ս. վայրերն այսօր ծանրաքաշակ պարտուց ներքև ճնշուած են։ Ընդհակառակն երբ ի նկատ կ'առնուք Աղէնեաց նահանգին մէջ միմիայն Երուսաղէմայ ունեցած կալուածոց եկամուտներուն անդէպ և անհարցափորձ վիճակն՝ յոյժ կը տխրինք, զի տան և վեց տարիներէ ի վեր է որ և ոչ մի նուիրակ եկած չէ, և այսուամենայնիւ [illegible] բոլոր եկամուտներն։ Անցեալներն՝ շնորհիւ Սղերդի ազգայնոց ազգասէր մասին՝ հաչիւ մ'եղաւ միմիայն Սղերդի մէջ Երուսաղէմայ կանխիկ դրամներուն համար, որոյ արդիւնքը հասաւ պատրաստ հարիւր ոսկւոյ մօտ գումարի մը, բայց դարձեալ առանց տեղ մը գանձուելու և ղրկուելու այդչափ երեսէ Լոյս Ծաց, մինչև որ Ամեն. Նայի Ս. Պատրիարքէն լուր մի առնուի։ Ջեմ ուզեր երկարօրէն դրել առ այժ, զի մի գուցէ իմ գրածներս աչքայնոց վրայ գէշ տպաւորութիւն ընելով՝ վանուց պարտուց բարձման խնդրոյն խոչընդոտ մը կամ ցաւ մը լինի, միայն խնդարհաբար կը խնդրեմ Երուսաղէմայ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօրմէն, որ հաճի անհրաժեշտ միջոցներ ձեռնարկել՝ Սղերդի Ս. դպրոցի իւրաքանչիւր ուսմանց մէջ ըրած յառաջադիմութեան վրայ, զորս վերագրեց Ա. դասատու աքնեան Տ. Խաչատուրեանին անդուլ ջանից, աւետելով թէ Ա. դասատուին ամսականը նորէն աւելնալով՝ ժամանակ մի եւս Սղերդ պիտի մնայ և վերջացուց իւր հակիրճ խօսքերն, որք թէ հանդիսականաց և թէ սանուց կողմէն ջերմ ծափահարութեամբ ընդունուեցան։ Հուսկ ապա Առաջնորդ Ս. Հայրն իւր վերջին օրհնութիւնն և յատուկ շնորհակալութիւնները մատուցանելով Պատ. Տէրէն ժողովոյ ներկայացուցիչ Ա. դասատու երիտասարդն՝ կնքեց հանդէսն, որ քաղցր յիշատակ մը կը թողու ճշմարիտ Հայերու սրտին մէջ։

* * *

Երբ մարդ Երուսաղէմայ արդի դրամական դառն կացութեան կը տեղեկանայ Պատ. Մանիսէր, անկարելի է որ չզլխանայ՝ երբ կը տեսնէ որ իւր նուիրական Ս. վայրերն այսօր ծանրաքաշակ պարտուց ներքև ճնշուած են։ Ընդհակառակն երբ ի նկատ կ'առնուք Աղէնեաց նահանգին մէջ միմիայն Երուսաղէմայ ունեցած կալուածոց եկամուտներուն անդէպ և անհարցափորձ վիճակն՝ յոյժ կը տխրինք, զի տան և վեց տարիներէ ի վեր է որ և ոչ մի նուիրակ եկած չէ, և այսուամենայնիւ [illegible] բոլոր եկամուտներն։ Անցեալներն՝ շնորհիւ Սղերդի ազգայնոց ազգասէր մասին՝ հաչիւ մ'եղաւ միմիայն Սղերդի մէջ Երուսաղէմայ կանխիկ դրամներուն համար, որոյ արդիւնքը հասաւ պատրաստ հարիւր ոսկւոյ մօտ գումարի մը, բայց դարձեալ առանց տեղ մը գանձուելու և ղրկուելու այդչափ երեսէ Լոյս Ծաց, մինչև որ Ամեն. Նայի Ս. Պատրիարքէն լուր մի առնուի։ Ջեմ ուզեր երկարօրէն դրել առ այժ, զի մի գուցէ իմ գրածներս աչքայնոց վրայ գէշ տպաւորութիւն ընելով՝ վանուց պարտուց բարձման խնդրոյն խոչընդոտ մը կամ ցաւ մը լինի, միայն խնդարհաբար կը խնդրեմ Երուսաղէմայ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօրմէն, որ հաճի ան-

ԹԵՐԹՕՆ ՍԱՍԻՍԻ

(24)

ՖՕՐԹԻՆԷ ՏԻՒ ՊՈՒԱԿՕՊԷ

—o—

ԳԱՂՏՆԻՔ ՆՈՐ ՓԱՐԻԶԻ

—=—

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

—

ՍԱՏԱՆԱՅԻՆ ՀԱՆՐԱԿԱՌՔԸ

Թ.

բաղառնաք, ըսաւ ժպտելով. գիտեմ թէ առանց ստակի բան մը չլինիր Ատլանդեան ովկիանոսի միւս կողմը. բայց կարծեմ պատեհութիւն ունեցայ արդէն ձեզ լմացնելու թէ մեք հոս կ'աշխատինք... պատուոյ համար։

Մարսէլ, սոյն անյուսալի բառը լսելով, զարմացման շարժում մ'ունեցաւ ակամայ։

— Այո՛, պատուոյ համար, յարեց գործակալն առանց չփոթելու. կարծեմ պատուաբեր բան մ'է քաղաքի մը բնակիչները պաշտպանել յիսուն հազարի չափ չարագործներու դէմ, որք նոցա ընչից և կենաց կ'ըսպառնան անդադար։

— Իրաւ է, խնդիրն այդ տեսակէտով չէի նկատած, մրմնջեց Գանատացին։

— Երբեմն ալ մեր հաճոյից համար կ'աշխատինք, և կը խոստովանիմ որ այս բան կը պատահի ինձ, ամեն անգամ որ ազնիւ անձի մը ծառայութիւն մատուցանելու պատեհութիւն ունենամ։

— Ներեցէք, պարոն, կը սխալէի, ըսաւ միլիոնատէրը ձեռքն ոստիկանութեան գործակալին երկնցնելով։

Պ. Շամպրաի ներս մտնելէն ի վեր առաջին անգամ էր որ իւր անալայլ դիմաց վրայ յուզում մը նշմարուեցաւ։

— Այս կ'արժէ այն միլիոնն, որու վրայ կը խօսէիք։

— Ապահով եմ այդ մասին, և գիտեմ նաեւ թէ ձեր բարեկամը ճնճղուկներ գնտակահար կ'ընէ իւր լայնաբերան հրացանով։

— Ի՞նչ, այդ բա՞ն ալ ըսին ձեզ, գոչեց Տօմինիգ. խաչ վկայ, ճշմարիտ է. գիտէք անշուշտ թէ վարժութիւն առած լինելն ո՞րքան գէշ բան է. ինչպէս որ ոստիկանութեան գործակալին ըսի, կեանքս որսորդութիւն ընելով անցուցած լինելէ վերջ, վեց ամսէ ի վեր բնաւ որսորդութիւն չընելու դատապարտուած եմ. կ'ուզէի ձեռքս քիչ մը վարժեցնել։

— Մե՛ռ, ծանր յանցանք մը չէ այդ, և կը վստահացնեմ զձեզ, պարոն, որ եթէ փոխանակ ճնճղուկի գող մ'սպաննէիք պատէն վեր ելած կամ դուռը խորտակած պահուն, ֆրանսական արդարութիւնը ներողամիտ պիտի լիներ ձեզ. բայց լաւագոյն է այդ չափազանցութեանց չդիմել, և ահա առ այս խորհուրդ կուտամ ձեզ փոքրիկ շուն մ'ունենալ, որ ամենափոքր աղմուկ մը լսած պահուն կը հաչէ։

— Այս երիկուն իսկ հատ մը պիտի ունենամ, ըսաւ Մարսէլ զուարթութեամբ։

— Վա՜յ, ես փոքրիկ շուներէ չեմ ախորժիր, մրմնջեց Գանատացին։

Պ. Շամպրա հարկ եղածը խօսած էր, և ամենայայելուչ կերպով զանոնք ողջունելէ վերջ, մեկնեցաւ։

— Ցաւօրինա՛կ անձ, մրմնջեց Պ. տը Գօլօրատօ մատուցիչ սկահակի մը վրայ կոխելով, որպէս զի սենեկապան սպասաւորն առաջնորդէ զայցելուն։

— Զարմանալի մարդ, քրթմնջեց Տօմինիգ. երբ տեսակցութիւն խնդրելը ծանուցին, զայն ազատելու փափաք ունէի, և այժմ յօժարակամ զայն պիտի ողջագուրէի։

Այս փարիզն ո՞րքան տարօրինակ քաղաք մ'է. կը տեսնես գործաւորուհիներ, որք ծպտեալ իշխանուհիներու կերպարանք ունին, և ոստիկանութեան գործակալներ, որք կատարեալ հենդլէներու պէս կը խօսին և կը խօսին։

Թերեւս մեր այցելուն նոյն իսկ ոստիկանապետն է, և դիտմամբ կապոյտ ակնոց դրած է, որպէս զի չը ճանչուի։

Տեսնենք թէ կառքով եկած է, յարեց գլուխը դուրս հանելով այն ապակիներուն մէկէն, որք պատշգամը կը պաշտպանէին փողոցին կողմէն։

Ոչ զՊ. Շամպրան. և ոչ ալ նորա կառքը տեսաւ. ապարանքին դրան առաջ լայն վերարկուով գէր կառավար մը կար միայն, որ դէպ ի Բօմ փողոցին մէկ գիներտուները կը դիմէր։

— Շուտով մ'անհետ եղեր է, ըսաւ Տօմինիգ իւր բարեկամին դառնալով. յուսամ թէ դու ալ ժամանակ չկորուսեցիր, պիտի երթաս Օէսիլի նշանածին հետ տեսնուիլ, քանի որ այժմ իւր հասցէն գիտես։

— Էհ, ո՛չ, պատասխանեց Մարսէլ, այս երիկուն ժամանակն ուշ է, ալ չեմ կրնար դէն դնել այն վաճառատան մէջ, ուր կ'աշխատի. վաղը կ'երթամ տեսնել զայն, ինչպէս նաեւ տիկին Տօրթիսը. բայց նախ Սավինիէնի պիտի երթամ. կ'ուզեմ որ առաջին այցելութիւնս պատուաւոր մարդու մ'որդւոյն տամ. վստահ եմ որ բաղդս պիտի բանայ։

Ժ.

Օտարազգի մը, որ դրպանը տաս երկու միլիոնի վարկագիր մ'ունենալով Փարիզ կը հասնի, ակումբի մ'անդամակցելու է անպատճառ։

Փարիզի հինգ կամ վեց մեծ ակումբներէն միոյն մէջ ընդունուիլ՝ ազնուականութեան հրովարտակ մ'ըստանալ ըսել է դրեթէ. հրովարտակ, զոր աշխարհի ամենէն հիւրասէր քաղաքը բաւական առատաձեռնութեամբ կը շնորհէ օտարազգի հարուստներու։

Եւ մեծավայել կենաց արտօնագիրը, զոր նոր հասնող միլիոնատէրները յոյժ կը փափաքին ձեռք ձգել, ճերմակ և սեւ գնտակներու միջոցաւ կը շնորհուին կամ կը մերժուին, ճիշդ պակաւորներու (դուշեպէ)

(Շարունակելի)

միջապէս մի արժանաւոր նուիրակ հանել յԱղձնիս և գործերն կարգադրել ու վերջ տալ այս կերպ արդար բողոքներուն, որք վանուց միաբան Ս. Հարց պատիւ չեն բերեր։

* * *

Ասկից երեք ամիս առաջ Սղերդի հիւսիսային կողմը գտնուող Շերուանայ Զլզան Նահանգի Տեկելի գիւղին մէջ մի մարդ տապանութիւն գործուեցաւ։ Տեղւոյն Ասորի բնակիչներէն երեւելի Իպրահիմ Նորոյ անուն իշխանն, երբ գիշեր ատեն ջլացքէն կուգար՝ քուրդ մի դէմն ելնելով՝ կ'սպաննէ զայն յանկարծ և փախչելով՝ կը պահուրտի տունն։ Այս գուժ ատ հասնելուն պէս, Սղերդի արդարասէր դատախազ Ահմէտ էֆ. անմիջապէս պաշտօնական անձինք ղրկելով, քննութիւն կատարել տուաւ։ Յետ երկար քննութեան, մարդասպանն՝ իւր սուրին վրայի արիւնէն ճանչուելով, կը բռնուի ոստիկանաց կողմէն և կը բերուի Սղերդ։ Ասոր դատախազ էֆէնտին հարկ եղած քննութիւնն խստիւ կատարեց, և հաստատեց անոր մարդասպանութիւնն և քննութեան թղթերը Վանայ Արդարութեան քննչին յուղարկեց, որ 15 տարի բանտարկութեան դատապարտեց զայն վերջնականապէս։ Այս գործ մեծ պատիւ կը բերէ Ահմէտ Եֆէնտիի արդարասիրութեան և գործունէութեան։

* * *

Սղերդի վիճակին ապահովութիւնը բաւական ժամանակէ ի վեր էր որ հնոյն հետ բաղդատելով՝ ըստ կարի գոհացուցիչ էր, և ամեն ոք իւր գործով կը պարապէր հանդարտօրէն։ Բայց Խարղանցի հաճի Ֆէյթահ պէկի յաքսորէ վերադառնալէն ի վեր է որ դարձեալ վրդովուած է, զի այս անձը միշտ աղքատ ժողովուրդը կը կեղեքէ, կը նեղէ և կը հարստահարէ։ Զոր օրինակ, մեծ բարեկենդանի ուրբաթ օրն ի Զոգ բնակեալ Տ. Գրիգոր Հայ քահանային գրեթէ յիսուն ոսկի արժողութեամբ ձին գիշերով գողցուեցաւ. անշուշտ ընթերցողն լաւ կրնայ մակաբերել որ եթէ հաճի Ֆէյթահ պէկի թելադրութեամբ չըլլայ, ուրիշ ո՞ր մարդ քաջութիւն ունի որ նոյն վայրագ անձին գիւղն մտնել և նորա հպատակին ձին գողնալ։ Մայիս ամսոյ մէջ Ասորւոց Պէրպոյ գիւղը բնակող Տ. Իլոյ (*) քահանային մէկ ձին, քուռակն և ջորին գողցուեցան և եղած քննութիւններէն յայտնի եղաւ որ հաճի Ֆէյթահ պէկի տղան Տէրվիշ պէկն է գողցողն, ինչպէս նաև Տ. Գրիգոր քահանայի ձիուն գողն։ Խարղանի Զոգէյա գայմագամութեան արքունի արկղապահին տունը, ի Պէյսաթուն գիւղ, ամսոյս սկիզբները գողեր մտնելով՝ եղած չեղած ամեն ինչ կ'առնեն կը տանին գիշերանց. առաւօտուն երբ տանուտէրն կ'իմանայ այս եղելութիւնն, անմիջապէս ըստ սովորի անձի մը առաջնորդութեամբ կ'սկսի փնտռել հետքը և նորա ետեւէն երթալ. վերջապէս կը հասնի Տէրվիշ պէկի տունն, ներս կը մտնեն, կը տեսնեն որ գողոններն իրենց ամբողջութեամբ հոն կը մնան. կը հարցնեն Տէրվիշ Պէկի թէ, իրենք նոցա քրիստոնեաներն լինելով՝ ալ ի՞նչու այս տեսակ բաներ կ'ընէ, նա ալ ուրանալէ վերջ՝ կ'ըսէ թէ ուրիշներ գողցած և բերած իմ տունը ձգած են, տեղեկութիւն չունիմ։ Յետոյ գողոնատեարքը առնլով իրենց ստացուածքն կը վերադառնան ի տուն։ Ե՞այ շաբաթ։ Ասոնք ալ բաւական չտեսնելով՝ հարստահարիչն այժմ կ'ուզէ որ Զոգէյա գիւղի գայմագամութիւնն իւր գիւղն փոխադրել տայ, որուն համար ամեն ճիգ կը թափէ։ Լաւ կրնաք գուշակել այժմէն որ եթէ կառավարութիւնն հոն փոխադրուի, ալ Խարղանի ժողովրդեան ունեցած հանգստութիւնն բոլորովին պիտի խանգարուի։ Զայս ալ ի նկատ առնելով Խարղանի հասարակութիւնն, թէ՛ Հայ և թէ՛ Թուրք, իրենց մեծերէն երկու հարիւրի չափն ղրկած են ի Սղերդ, որք այս փոփոխման անդրադարձ ըլլալն բողոքելով կառավարութեան՝ նորա գումն հայցեն. հինգ օրէ ի վեր է որ հոս են, հանրագրով իմաց տուին Պատրիարքարանի, հեռագրեցին ի Բաղէշ Նորեկ կուսակալին և ազերսագիր տուին Սղերդի կառավարչութեան։

Այսչափ կոծից և աշխատութեանց փոխարէն, երէկ ուրախութեամբ տեղեկացայ որ վսեմ. կուսակալ Ֆիքրի փաշան հաճեր է հրամայել Սղերդի վարչութեան որ մինչև իւր գալուստ տեղափոխութիւնն յետաձգուի։ Այս լուրին վրայ ալ ներկայացուցիչք կը պատրաստուին այսօր կամ վաղ մեկնելու իրենց տեղերն. տա՛ր Աստուած, որ Պատ. կեդր. Օսմ. վարչութիւնն ալ կարեկցելով այս խեղճերուն արդար բողոքներուն վրայ, վերջնական տնօրինութիւն մը ընէր, կամ՝ կառավարութիւնն ընդմիշտ ի Զոգէյա պահել և կամ՝ այն անխիղճ և բարբարոս Պէկն զարմով և գաւակօք հեռացնէր այս երկրէն, որպէս զի ասոնք ալ հանգստութեան երես տեսնելով՝ ապօթող լինէին առ այս ընդ միշտ Օգոստ. կայսեր Սուլթան Համիտի կենաց։

ԱՄԱՏՈՒՆԻ

ԵՐԿՈՒ ՍԳԱԼԻ ՄԱՀ

—o—

Կարին, 25 մայիս 1884

Տէ՛ր խմբագիր,

Բօթ մեծ և սրտաճմլիկ հասաւ մեզ այս օրերս խնուսի գաւառէն թէ կօվանտուկ գիւղի երկու վարժապետներն Խորէն Մկրտեան և Մկրտիչ Մշկեան մարտ ամսոյս վերջերը, ի մրեւնոյն եօթնեկի, երկուքն ալ կ'մեռնին յետ տասնօրեայ հիւանդութեան մը։

Այս երկու ողբացեալ երիտասարդաց անակնկալ մահը, որ ամբողջ Մարգաղեաց գաւառը իրաւամբ ի իւր սուգ և ի կսկիծ հագուցած է, անտարակոյս վշտաբեր և թախծիւք պիտի լնու սրտերն ամեն անոնց, որք այդ ազնիւ անձնուրութիւններն ճանչելու բարեբաղդութիւնը ունեցած են։

Ուսեալ էին որչափ լուսամիտ, մարդասէր որչափ ազգասէր, արի որչափ վեհանձն, ի մի բան՝ նոքա մտաց ճոխ կարողութեանցը հետ կը միացնէին սրտի այն ամեն գեղեցիկ յատկութիւններն, որք առաքինութիւն կ'անուանին։

Կրնանք ըսել թէ անոնք իրենց երկրին լուսոյ և բարեգործութեան առաքեալներն եղան. դեռ հազիւ Մշոյ Ս. կարապետի վարժարանին սեմերէն ոտքերնին նոր դուրս դրած՝ Խորէն և Մկրտիչ չմտածեցին և չըրին ինչ որ կ'ըլլեն մեր այժմեան ուսումնաւարտ երիտասարդք, այլ մոռացեալ զանձինս՝ անմիջապէս ձեռնարկեցին գաւառին բարոյական կանգման և յառաջադիմութեան։

Մի միայն մէկ նպատակ ունէին խելքերը.—լոյս. երկինք ալ առատօրէն շռայլած էին անոնց իրենց այդ վսեմ նպատակին հասնելու ամենահարկաւոր միջոցը, որ է հարստութիւն։ Գիւղին նշանաւոր դերդաստաններու զաւակներն էին, որոնք մինչեւ վերջը կրցան այդ նիւթական կարողութիւնն օգտակարապէս ի կիր արկանել։

Ամեն զոհողութիւն յանձն առնելով, քաջարար յաղթեցին նոքա խոչնդոտներուն, և չընկրկեցան բնաւ այն ամեն մեքենայութեանց առջև, որոնք կը հնարուէին անոնց համար ամեն կողմանէ և ամեն նախանձու սրտերէ, այլ մինչեւ վերջը ձաղկեցին անիրաւութիւններն ու զեղծումները, գրեցին ու բողոքեցին, ամեն տեղ պարտք և իրաւունք քարոզեցին և ոգի ի բռին սկսան լոյս սփռել ամենուրեք։ Անոնց ամենամեծ փափաքն էր ընդ իւրեանց հսկողութեամբ վարժարան մը ունենալ, և յաջողեցան իսկ իրենց արդեամբք և ծախիւք կրթարան մը բանալ գիւղին մէջ և մեծ եռանդով գիւղացի աղքատ և որբ մանկտւոյն, ինչպէս նաեւ բաղում չափահասից ուսում ու կրթութիւն մատակարարել։ Ինչ մեծ հրճուանք և քանի՞ երջանկութիւն անոնց համար, երբ կը տեսնէին որ իրենց չնորհիւ անկսպար գեղջուկը իր մայրենի սիրուն լեզուն կարդալ ու հասկնալ կը կարողանայր։ Բայց աւա՛ղ որ անողորմ հակատագիրը խիստ կանուխ եկաւ և վերիվայր տապալեց ամեն ցնծութիւն յոյս ու լոյս։

Հաճեցէ՛ք խմբագիր Տէր, առսէր և առ յիշատակ Մարգաղեաց գաւառին լուսոյ զոհերուն, տարբաղդիցն Խորէնի և Մկրտչի գերկայս իբր արձան անմոռաց դնտեղել պատուական Օրթերթիդ էջերէն միոյն մէջ և ընդունիլ շնորհակալ եօքս հանդերձ յարգանաց հաւաստին։

ՄԻՀՐԱՆ Մ. ԶՈՒԽԱՃԵԱՆ

ՄԱՆՐԱԼՈՒՐՔ

—o—

Եղանիներն և ճերմակ որդերը Ընթերպոլ գիւղ մը. — Յայտնի է թէ եղանակներն եւ ճերմակ որդերն ամբողջ վնասաբեր են պարտէզներու եւ արտերու, մանաւանդ ներկայ եղանակս մէջ։ Ֆրանսական թերթի մը թղթակիցն իւր լրագրին կը հաղորդէ հետեւեալ ազդեցիկ դարմանը, զոր գործածած է այդ պատուհասին դէմ կռուելու համար։ Այդ միջոց շատ պարզ է, ինչպէս պիտի տեսնէք։

«Այս անյագ միջատներէն ազատելու միջոց մը կը փնտռէի երկար ատենէ ի վեր. հաւերուն կեր կուտայի զանոնք, բայց այս միջոց շատ մեծ արդիւնք չէր ունենար. բաց, ասսի, թէ՛ հաւուն միսն եւ թէ՛ հաւկիթները կը վնասուէին։ Ուստի խորհեցայ հընդկահաւեր գործածել, եւ պատրաստուեցայ 42 հընդկահաւով պատերազմն սկսիլ. արդիւնքն յոյժ գոհացուցիչ էր, որովհետեւ կը կարծեմ թէ առանց իմ պատերազմիկներուս, իմ ամբողջ սեփականութիւնս բոլորովին պիտի քանդուէր։

«Աւասիկ ի՞նչ միջոց գործածեցի անոնց աւարառութեանց վերջ տալու համար.

«Ամեն առաւօտ կանուխ, պարտիզին մէջ կը շրջագայի իմ 42 պատերազմիկներուս հետ, եւ ամեն ծառերն ուժով մը կը թոթուէի, ինչպէս սալորենի, կեռասենի, խնձորենի, տանձենի, դեղձի եւ այլն. իմ որկրապոյներս իսկոյն կը յարձակէին այդ աւարին վրայ. կրնամ հաստատել թէ ամեն հընդկահաւ իւրաքանչիւր անգամ առ նուազն մէկ լիտր միջատ կուտէր։

«Ամեն իրիկուն մեւնոյն շրջագայութիւնս կը վերսկսէի։

«Ուրիշ օրէն յետոյ, պարտիզիս մէջ ո՛չ մէկ եղնակ կը գտնուէր, եւ որպէս զի հընդկահաւերս անօթի չմնան, որովհետեւ վարժուած լինելով յոյժ ախորժած էին այդ նոր կերակրէն, ստիպուեցայ անտառ տանիլ զանոնք, եւ անդ ամենէն աւելի վարակեալ ծառերը կը թոթուէի։

«Այդ ժամանակէն ի վեր, ամեն տարի հունձքերս ճոխ են, եւ հազիւ հազ մշակութեան ատեն քանի մը ճերմակ որդեր կը գտնեմ պարտիզիս մէջ։»

———

Ամենապոլոր ծանրաչափներ. — Ծանրաչափ չինող գործարանապետք թող իրենց գործարանները գոցեն, որովհետեւ աւասիկ երկու ամենապարզ ծանրաչափներ, որք ամենէն լաւ ծանրաչափ գործեաց հաւասար ճիշդ տեղեկութիւններ կուտան օդին փոփոխութեանց վրայ։

Զրով լի սրուակի մը մէջ դրուած ազրուկ մը ամենակատարեալ կերպով կը վարէ ծանրաչափի մը պաշտօնը։

Եթէ օդը պիտի գեղեցկանայ, տզրուկը սրուակին տակն անշարժ կը մընայ շրջանակաձեւ։

Եթէ օդը պիտի անձրեւէ, ջուրին երեսը կ'ելնէ եւ անդ կը մնայ՝ ցորչափ անձրեւը չարունակէ։

Եթէ հողմ պիտի ելնէ, անդադար կը շարժի։

Եթէ մեծ փոթորիկ պիտի ծագի, ջուրէն դուրս կ'ելնէ, սրուակին վերին մասին կը փակչի եւ մեծ անհանգստութիւն մը կ'զգայ, որ ջղաձգական շարժումներով կը յայտնուի։

Աւասիկ երկրորդ միջոցն ալ, որ առաջինէն շատ աւելի պարզ է։

Պ. Սօվաժոն, Սպանիոյ Վալէնցա քաղաքին մէջ, ուսումնասիրեր է այն զանազան երեւոյթներն, որք յառաջ կուգան երբ շաքար ձգուի սուրճի գաւաթի մը մէջ, եւ հաստատեր է թէ սա ճշմարիտ ծանրաչափ մ'էր։ «Եթէ սուրճին մէջ շաքար ձգելով, կ'ըսէ Պ. Սօվաժոն, թող տաս որ շաքարն ինքնին լուծուի, առանց սուրճը խառնելու, շաքարին մէջ պարունակուած օդի կայլակները ջուրին երեսը կելնեն։ Եթէ այս կայլակները փրփուր մը յառաջ բերեն գաւաթին ճիշդ կեդրոնը, սա կը նշանակէ թէ գեղեցիկ օդը պիտի շարունակէ։ Եթէ, ընդհակառակն, փրփուրն օղակ մը կազմէ գաւաթին եզերաց շուրջը, սա տեղատարափ անձրեւի նշան է։ Եթէ փրփուրն ո՛չ կեդրոնին եւ ո՛չ ալ եզերաց վրայ գտնուի, նշան է թէ օդը փոփոխական է։»

———

Պ. Ֆէլբէրէ Կոպենը. — Պ. Վիկթոր Մէօնիէ հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կուտայ նշանաւոր քնագէտ Պ. Ֆիշբրի կապկին վրայ, որ Խատիսերու ցեղին կը վերաբերի։

Մօլի — այս է կապկին անունը — բուռն կերպով կը սիրէր իւր տէրն, որ մեծ բարկութեամբ կը վարուէր անոր հետ։

Մօլի յոյժ կը վախնար Ֆլօպէր հրացանէ մը, եւ չորս հարիւրորդամեայ երկայնութեամբ ամենափոքրիկ ատրճանակէ մը, զոր Պ. Ֆիշբր իւր ժամացոյցին շղթայէն կախած էր իբր խաղալիկ. այս երկուքին պատճառ եղած էր հրացանի մը ահաւոր պայթիւնն։ Օր մը, իւր տէրն հրազէններու պատկերազարդ ցուցակ մը առած լինելով իրեն, սկսաւ թղթատել։ Յանկարծ առջին էջին մէջ իւր աչց ներկայացաւ բէվօրվերի մը բնական մեծութեամբ պատկերն. իսկոյն ցուցակը մէկ կողմ նետեց, նորա բոլորտիքը դարձաւ ողորմագին ճիչեր արձակելով եւ վերջապէս դնաց պահուրտիլ իւր վանդակին մէջ, յարդին տակ, ուստիցն այն ատեն միայն դուրս ելաւ, երբ զարհուրելի ցուցակն առին տարին։

Ուրիշ անգամ Մօլի առջեւ դրին իւր տեսակէն կապկի մը գծագրեալ պատկերը։ Մօլի նախ ժպտեցաւ, ապա ինքզինքն ի վերջոյ կռնակը դարձուց պատկերին, որովհետեւ սա մեծ քաղաքավարութեան նշան է մարդկանց ներու ցեղին վերաբերող կապկաց մէջ, եւ սկսաւ ուրախութեան ճիչեր արձակել։

Ամեն կապկաց պէս, սարսափելի կերպով կը վախնար օձերէն, այնպէս որ բաւ էր «Օձը բերէք» բառերն արտասանել, որպէս զի Մօլի երթար պահուրտիլ իւր վանդակին մէջ։ Այս երկուղ պարագայ մ'էր, ուսկից իւր տէրը մեծ օգուտ քաղեց. Մօլի մեղր պարունակող արկղ մը կը բանար եւ մեղրը կուտէր. ուստի Պ. Ֆիշբր չինծու օձ մը դրաւ արկղին մօտ, եւ այն օրէն ի վեր կապկին զգուշացաւ իւր որկրամոլութիւնն ի գործ դնելէ։ Նոյն միջոցն ի գործ դրին Պ. Ֆիշբրի սիկարէթի տուփերուն համար, զորս Մօլի միշտ կը խառնէր. սիկարէթները քակելու հաճոյքին համար չէր որ չարաճճի կապկին զայնս կը փնտռէր. ստահակը կը ծխէր եւ սուխին մէկ մասն ալ քթէն կը հանէր։

Շանց նման, Մօլի չէր կարող պատառատուն զգեստներ հագած մարդոց ներկայութեան հանդուրժել. նոյնպէս լաւ կը ճանչէր ծառայից ստորին վիճակն, եւ արհամարհանօք միայն կը հնազանդէր այս վերջնոց։

———

Թէ ի՞նչպէս կ'աշխատին Պերլինի նախարարական պաշտօնատանց մէջ։ — Գերմանական թերթ մը կ'ուսուցանէ մեզ թէ ի՞նչպէս կ'աշխատին Պերլինի նախարարական պաշտօնատանց մէջ։

Կիսաբաժնի հրամանատար մը յոյժ ստիպողական տեղեկագիր մը պիտի ղրկէ իւր վերադաս պաշտօնէին։ Իւր քարտուղարը կը կանչէ եւ կը հարցնէ. «Թուղթ, գրիչ, կաղամար ունիք. — Այո՛, պարոն։ — Լաւ, պատրաստ գտնուեցէք ուրեմն, բարեկամս։ (Քառորդ ժամ մը յետոյ) Պատրաստ է՞ք։ — Այո՛, պարոն. — Խիստ լաւ։ Այժմ, գրեցէ՛ք. Պէրլին 13։ Գրեցի՞ք. — Այո՛, պարոն։ — Կարդացէք անգամ մը։ — Պէրլին 13. — Լաւ. չարունակենք. ապրիլ. գրեցի՞ք. — Այո, պարոն. — Կարդացէք տեսնեմ։ — Ապրիլ, — Խիստ լաւ. այժմ, սկիզբէն կարդացէք — Պէրլին, 13 ապրիլ. — Շատ աղէկ. չարունակենք. 1884. Գրեցի՞ք. — Այո, պարոն. — Կարդացէ՛ք. — 1884. — Լա՛ւ, սկիզբէն կարդացէք. — Պէրլին, 13 ապրիլ 1884. — Խիստ լաւ, խիստ լաւ։ Այժմ, քիչ մը յոգնութիւն առնունք։»

ՏԷՐ ԵՒ ՏՅՕՐԷՆ

Կ. Ս. ԽԹՐԻՃԵԱՆ

Ա Զ Դ

Բարիզու բժիշկներէն Թոփհանէի պաշտօնի մէջ գտնուող Տօքթօր Ճէրահեան էֆէնտին Թոփհանէի Թռամվայի կայարանին դիմացը նոր բացուած Գալաթիան Աշտոն էֆէնտիին դեղարանը երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը ժամը վեցէն մինչեւ ութ ձրի եւ ուրիշ մինչեւ տասնեւմէկ վճարմամբ հիւանդ պիտի դարմանէ։

Բժշկութեան, վիրաբուժութեան եւ մանկաբարձութիւնէ զատ տարափոխիկ (պլշկոդ) հիւանդութեանց ալ մասնաւոր աշխատութիւն ունենալը կ'իմացնէ։

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԵՐՒ

———

ԻԼԱՆ

Էվրօպաքեարի սիրտ եուն չերիա արշունը ամիդ եէթմիշ իւչ պին պէշ եիւզ իկիրմի տօգուզ արշընը ճէտիտ էլլի պին, պէհէր արշընը ճէտիտ սեքիզ բարա։

Էվրօպաքեարի կիւլեզ եուն գայթան արշունը ամիդ եիւզ եէթմիշ ալթը պին տէօրթ եիւզ եէթմիշ, արշընը ճէտիտի եիւզ իկիրմի պին, պէհէր արշունը ճէտիտի եէտի բարա իւչ ահճէ։

Սայա իբրիկի գըյէի ամիդ իւչ եիւզ եէթմիշ տէօրթ, գըյէի ճէ-

Հաճեցէ՛ք խմբագիր Տէր, առսէր և առ յիշատակ Մարգաղեաց գաւառին լուսոյ զոհերուն, տարաբաղդիցն Խորէնի և Մկրտչի գերկայս իբր արձան անմոռաց դնտեղել պատուական Օրթերթիդ էջերէն միոյն մէջ և ընդունիլ շնորհակալ եօքս հանդերձ յարգանաց հաւաստին։

ՄԻՀՐԱՆ Մ. ԶՈՒԽԱՃԵԱՆ

ՄԱՆՐԱԼՈՒՐՔ

—o—

Եղանիներն և ճերմակ որդերը Ընթերպոլ գիւղ մը. — Յայտնի է թէ եղանակներն եւ ճերմակ որդերն ամբողջ վնասաբեր են պարտէզներու եւ արտերու, մանաւանդ ներկայ եղանակս մէջ։ Ֆրանսական թերթի մը թղթակիցն իւր լրագրին կը հաղորդէ հետեւեալ ազդեցիկ դարմանը, զոր գործածած է այդ պատուհասին դէմ կռուելու համար։ Այդ միջոց շատ պարզ է, ինչպէս պիտի տեսնէք։

«Այս անյագ միջատներէն ազատելու միջոց մը կը փնտռէի երկար ատենէ ի վեր. հաւերուն կեր կուտայի զանոնք, բայց այս միջոց շատ մեծ արդիւնք չէր ունենար. բաց, ասսի, թէ՛ հաւուն միսն եւ թէ՛ հաւկիթները կը վնասուէին։ Ուստի խորհեցայ հընդկահաւեր գործածել, եւ պատրաստուեցայ 42 հընդկահաւով պատերազմն սկսիլ. արդիւնքն յոյժ գոհացուցիչ էր, որովհետեւ կը կարծեմ թէ առանց իմ պատերազմիկներուս, իմ ամբողջ սեփականութիւնս բոլորովին պիտի քանդուէր։

«Աւասիկ ի՞նչ միջոց գործածեցի անոնց աւարառութեանց վերջ տալու համար.

«Ամեն առաւօտ կանուխ, պարտիզին մէջ կը շրջագայի իմ 42 պատերազմիկներուս հետ, եւ ամեն ծառերն ուժով մը կը թոթուէի, ինչպէս սալորենի, կեռասենի, խնձորենի, տանձենի, դեղձի եւ այլն. իմ որկրապոյներս իսկոյն կը յարձակէին այդ աւարին վրայ. կրնամ հաստատել թէ ամեն հընդկահաւ իւրաքանչիւր անգամ առ նուազն մէկ լիտր միջատ կուտէր։

«Ամեն իրիկուն միեւնոյն շրջագայութիւնս կը վերսկսէի։

«Ուրիշ օրէն յետոյ, պարտիզիս մէջ ո՛չ մէկ եղնակ կը գտնուէր, եւ որպէս զի հընդկահաւերս անօթի չմնան, որովհետեւ վարժուած լինելով յոյժ ախորժած էին այդ նոր կերակրէն, ստիպուեցայ անտառ տանիլ զանոնք, եւ անդ ամենէն աւելի վարակեալ ծառերը կը թոթուէի։

«Այդ ժամանակէն ի վեր, ամեն տարի հունձքերս ճոխ են, եւ հազիւ հազ մշակութեան ատեն քանի մը ճերմակ որդեր կը գտնեմ պարտիզիս մէջ։»

———

Ամենապոլոր ծանրաչափներ. — Ծանրաչափ չինող գործարանապետք թող իրենց գործարանները գոցեն, որովհետեւ աւասիկ երկու ամենապարզ ծանրաչափներ, որք ամենէն լաւ ծանրաչափ գործեաց հաւասար ճիշդ տեղեկութիւններ կուտան օդին փոփոխութեանց վրայ։

Զրով լի սրուակի մը մէջ դրուած տզրուկ մը ամենակատարեալ կերպով կը վարէ ծանրաչափի մը պաշտօնը։

Եթէ օդը պիտի գեղեցկանայ, տզրուկը սրուակին տակն անշարժ կը մընայ շրջանակաձեւ։

Եթէ օդը պիտի անձրեւէ, ջուրին երեսը կ'ելնէ եւ անդ կը մնայ՝ ցորչափ անձրեւը չարունակէ։

Եթէ հողմ պիտի ելնէ, անդադար կը շարժի։

Եթէ մեծ փոթորիկ պիտի ծագի, ջուրէն դուրս կ'ելնէ, սրուակին վերին մասին կը փակչի եւ մեծ անհանգստութիւն մը կ'զգայ, որ ջղաձգական շարժումներով կը յայտնուի։

Աւասիկ երկրորդ միջոցն ալ, որ առաջինէն շատ աւելի պարզ է։

Պ. Սօվաժոն, Սպանիոյ Վալէնցա քաղաքին մէջ, ուսումնասիրեր է այն զանազան երեւոյթներն, որք յառաջ կուգան երբ շաքար ձգուի սուրճի գաւաթի մը մէջ, եւ հաստատեր է թէ սա ճշմարիտ ծանրաչափ մ'էր։ «Եթէ սուրճին մէջ շաքար ձգելով, կ'ըսէ Պ. Սօվաժոն, թող տաս որ շաքարն ինքնին լուծուի, առանց սուրճը խառնելու, շաքարին մէջ պարունակուած օդի կայլակները ջուրին երեսը կելնեն։ Եթէ այս կայլակները փրփուր մը յառաջ բերեն գաւաթին ճիշդ կեդրոնը, սա կը նշանակէ թէ գեղեցիկ օդը պիտի շարունակէ։ Եթէ, ընդհակառակն, փրփուրն օղակ մը կազմէ գաւաթին եզերաց շուրջը, սա տեղատարափ անձրեւի նշան է։ Եթէ փրփուրն ո՛չ կեդրոնին եւ ո՛չ ալ եզերաց վրայ գտնուի, նշան է թէ օդը փոփոխական է։»

———

Պ. Ֆէլբէրէ Կոպենը. — Պ. Վիկթոր Մէօնիէ հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կուտայ նշանաւոր քնագէտ Պ. Ֆիշբրի կապկին վրայ, որ Խատիսերու ցեղին կը վերաբերի։

Մօլի — այս է կապկին անունը — բուռն կերպով կը սիրէր իւր տէրն, որ մեծ բարկութեամբ կը վարուէր անոր հետ։

Մօլի յոյժ կը վախնար Ֆլօպէր հրացանէ մը, եւ չորս հարիւրորդամեայ երկայնութեամբ ամենափոքրիկ ատրճանակէ մը, զոր Պ. Ֆիշբր իւր ժամացոյցին շղթայէն կախած էր իբր խաղալիկ. այս երկուքին պատճառ եղած էր հրացանի մը ահաւոր պայթիւնն։ Օր մը, իւր տէրն հրազէններու պատկերազարդ ցուցակ մը առած լինելով իրեն, սկսաւ թղթատել։ Յանկարծ առջին էջին մէջ իւր աչց ներկայացաւ բէվօրվերի մը բնական մեծութեամբ պատկերն. իսկոյն ցուցակը մէկ կողմ նետեց, նորա բոլորտիքը դարձաւ ողորմագին ճիչեր արձակելով եւ վերջապէս դնաց պահուրտիլ իւր վանդակին մէջ, յարդին տակ, ուստիցն այն ատեն միայն դուրս ելաւ, երբ զարհուրելի ցուցակն առին տարին։

Ուրիշ անգամ Մօլիի առջեւ դրին իւր տեսակէն կապկի մը գծագրեալ պատկերը։ Մօլի նախ ժպտեցաւ, ապա ինքզինքն ի վերջոյ կռնակը դարձուց պատկերին, որովհետեւ սա մեծ քաղաքավարութեան նշան է մարդկանց ներու ցեղին վերաբերող կապկաց մէջ, եւ սկսաւ ուրախութեան ճիչեր արձակել։

Ամեն կապկաց պէս, սարսափելի կերպով կը վախնար օձերէն, այնպէս որ բաւ էր «Օձը բերէք» բառերն արտասանել, որպէս զի Մօլի երթար պահուրտիլ իւր վանդակին մէջ։ Այս երկուղ պարագայ մ'էր, ուսկից իւր տէրը մեծ օգուտ քաղեց. Մօլի մեղր պարունակող արկղ մը կը բանար եւ մեղրը կուտէր. ուստի Պ. Ֆիշբր չինծու օձ մը դրաւ արկղին մօտ, եւ այն օրէն ի վեր կապկին զգուշացաւ իւր որկրամոլութիւնն ի գործ դնելէ։ Նոյն միջոցն ի գործ դրին Պ. Ֆիշբրի սիկարէթի տուփերուն համար, զորս Մօլի միշտ կը խառնէր. սիկարէթները քակելու հաճոյքին համար չէր որ չարաճճի կապկին զայնս կը փնտռէր. ստահակը կը ծխէր եւ սուխին մէկ մասն ալ քթէն կը հանէր։

Շանց նման, Մօլի չէր կարող պատառատուն զգեստներ հագած մարդոց ներկայութեան հանդուրժել. նոյնպէս լաւ կը ճանչէր ծառայից ստորին վիճակն, եւ արհամարհանօք միայն կը հնազանդէր այս վերջնոց։

———

Թէ ի՞նչպէս կ'աշխատին Պերլինի նախարարական պաշտօնատանց մէջ։ — Գերմանական թերթ մը կ'ուսուցանէ մեզ թէ ի՞նչպէս կ'աշխատին Պերլինի նախարարական պաշտօնատանց մէջ։

Կիսաբաժնի հրամանատար մը յոյժ ստիպողական տեղեկագիր մը պիտի ղրկէ իւր վերադաս պաշտօնէին։ Իւր քարտուղարը կը կանչէ եւ կը հարցնէ. «Թուղթ, գրիչ, կաղամար ունիք. — Այո՛, պարոն։ — Լաւ, պատրաստ գտնուեցէք ուրեմն, բարեկամս։ (Քառորդ ժամ մը յետոյ) Պատրաստ է՞ք։ — Այո՛, պարոն. — Խիստ լաւ։ Այժմ, գրեցէ՛ք. Պէրլին 13։ Գրեցի՞ք. — Այո՛, պարոն։ — Կարդացէք անգամ մը։ — Պէրլին 13. — Լաւ. չարունակենք. ապրիլ. գրեցի՞ք. — Այո, պարոն. — Կարդացէք տեսնեմ։ — Ապրիլ, — Խիստ լաւ. այժմ, սկիզբէն կարդացէք — Պէրլին, 13 ապրիլ. — Շատ աղէկ. չարունակենք. 1884. Գրեցի՞ք. — Այո, պարոն. — Կարդացէ՛ք. — 1884. — Լա՛ւ, սկիզբէն կարդացէք. — Պէրլին, 13 ապրիլ 1884. — Խիստ լաւ, խիստ լաւ։ Այժմ, քիչ մը յոգնութիւն առնունք։»

ՏԷՐ ԵՒ ՏՅՕՐԷՆ

Կ. Ս. ԽԹՐԻՃԵԱՆ

Ա Զ Դ

Բարիզու բժիշկներէն Թոփհանէի պաշտօնի մէջ գտնուող Տօքթօր Ճէրահեան էֆէնտին Թոփհանէի Թռամվայի կայարանին դիմացը նոր բացուած Գալաթիան Աշտոն էֆէնտիին դեղարանը երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը ժամը վեցէն մինչեւ ութ ձրի եւ ուրիշ մինչեւ տասնեւմէկ վճարմամբ հիւանդ պիտի դարմանէ։

Բժշկութեան, վիրաբուժութեան եւ մանկաբարձութիւնէ զատ տարափոխիկ (պլշկոդ) հիւանդութեանց ալ մասնաւոր աշխատութիւն ունենալը կ'իմացնէ։

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԵՐՒ

———

ԻԼԱՆ

Էվրօպաքեարի սիրտ եուն չերիա արշունը ամիդ եէթմիշ իւչ պին պէշ եիւզ իկիրմի տօգուզ արշընը ճէտիտ էլլի պին, պէհէր արշընը ճէտիտ սեքիզ բարա։

Էվրօպաքեարի կիւլեզ եուն գայթան արշունը ամիդ եիւզ եէթմիշ ալթը պին տէօրթ եիւզ եէթմիշ, արշընը ճէտիտի եիւզ իկիրմի պին, պէհէր արշունը ճէտիտի եէտի բարա իւչ ահճէ։

Սայա իբրիկի գըյէի ամիդ իւչ եիւզ եէթմիշ տէօրթ, գըյէի ճէ-

---

(1) Առած ամենասոյզ տեղեկութեանցս նայելով՝ այս մեծահռչակ վանքն ամենասխուր վիճակի մը մէջ կը գտնուի այժմ վանահայրական տեղապահ Շահնազարեան Խորէն վարդապետի երեսէն, որ իր անցեալ ու ներկայ ոչ անբասիր վարուքն հանդերձ տակաւին այդ վանքին ղէկն ի բռին ունի, եւ կը ցաւիմք որ Ազգ. կեդր. վարչութիւնն ալ դեռ եւս չէ սթափած...։

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ 1,852,000 Անգլ. ոսկի

Պահեստի դրամ 245,682 „ „

LONDON AND LANCASHIRE

ԼՕՆՏՕՆ ԵՒ ԼԱՆԳԱՇԱՅՐ

Սոյն ընկերութիւնն չափաւոր գիներով ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնայ ընդունիլ, Բերայի, Ղալաթիոյ, Պօլսոյ եւ մօտակայ գիւղերու մէջ, գիներու եւ այլոց վրայ տեղեկութիւն ստանալ ուզողք պէտք է դիմեն առ

ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ Ի ԹՈՒՐՔԻԱ

Ր. Ֆ. ԲԱՈՒԹ

Ղալաթիա, Հալաճեան խան 16—17

ԴԵՐ-ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ

Յ. ԱՍԱՏՈՒՐ

Կ. Պոլիս, Կամուրջի գլուխ, Եէնի-Ջամի 32

տիտ տէօրթ եիւզ սէքսէն, պէհէր գըյէի ճէտիտի գըրգ ղրուշ օթուզ բարա.

Ս՝արը թէլ գըյէի աթիգ տէօրթ պին եիւզ ալթմըշ իքի, գըյէի ճէտիտ պէշ պին իւչ եիւզ գըրգ, պէհէր գըյէի ճէտիտի օն իւչ ղրուշ.

Էօքյէ միսմարը գըյէի աթիգ իքի պին սէքիզ եիւզ սէքսէն իւչ, գըյէի ճէտիտ իւչ պին եէտի եիւզ, պէհէր գըյէի ճէտիտի իւչ ղրուշ օն բարա.

Պաչը միսմարը գըյէի աթիգ իւչ եիւզ օն պիր, գըյէի ճէտիտ տէօրթ եիւզ, պէհէր գըյէի ճէտիտի օն պիր ղրուշ.

Պաչսըզ միսմար գըյեէի աթիգ իւչ եիւզ օն պիր, գըյէի ճէտիտ տէօրթ եիւզ, պէհէր գըյեէի ճէտիտի իւչ ղրուշ:

Թէլ միսմարի գըյեէի աթիգ եէտի եիւզ եէթմիշ տօգուզ, գըյեէի ճէտիտ պին, պէհէր գըյեէի ճէտիտ սէքիզ ղուրուշ:

Գափսոլ ատէտ պիր միլիօն, պէհէր պին ատէտի եիւզ փարայ:

Ալթը գաթը պ՝ չ եիւզ եարտալը մագարա իբլիկի ատէտ պին, պէհէր ատէտի իքի ղուրուշ:

Բավանտէք պէզի արշունը աթիգ պին եիւզ իքի, արշունը ճէտիտ եէտի եիւզ էլի, պէհէր արշունու ճէտիտի իւչ ղուրուշ օն փարայ:

Լասթիք, արշունը աթիգ իքի եիւզ երկիրմի, արշունը ճէտիտ եիւզ էլի, պէհէր արշունը ճէտիտ օն ղուրուշ:

Բօթին չէրիտի արշունը աթիգ եէտի պին տօգուզ եիւզ գըրգ պիր, արշունը ճէտիտ պէշ պին տէօրթ եիւզ, պէհէր արշունը ճէտիտի պիր ղուրուշ:

Ճիղմէ չէրիտի արշունը աթիգ էլի ալթը պին եէտի եիւզ ալթմըշ տէօրթ, արշունը ճէտիտ օթուզ սէքիզ պին ալթը եիւզ, պէհէր արշունը ճէտիտ ղուրուշ պիր:

Ինշամիյէ էլպիսէ անպարը իլէ պէյդօղ տէպպաղխանէսինէ իթթիֆաք օլունան նիւմունէլէր իլէ յուրուտի մուգաբրէրէսինէ թէվֆիգան միւպարեա օլունանագ պաղատէ մուրագամ՝ իւլ մըգտար օն տէօրթ գալեմ՝ եշեա ֆիթաթը մուրագամէլէր իլէ թալիպի էօհտէսինէ օլուզ, հազիրանը բումինին օն սէքիզնէնմի բազար իրթէսի կիւնինէ գատար պէհէր կիւն միւնագասասը պիլ իթբա, սէգքիւր կիւնատէ գարարը գաթիսի վերիլէճէկինտէն իթա իթսէկէ թալիպ վէ օն տօգուզունմը սալը կիւիւս եիւզատէ պէշ թէսէպլիսէ բալիպ պուլունանլարը մագամը սէրասքէրի լէվգիսմէթը ուսուսիպ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր:

10 հազիրան 1300 3

ԻԼԱՆ

(Օրման վէ մէատին մէճլիսինտէն)

Էրզանա մատէնի հասըլաթընտան օլուպ միւզայէտէյէ գօնուլմուշ օլան ելրմի պիր պին տօգուզ եիւզ տէօրթ գըյէի ճէտիտ քիւլիչէ պագըրը պէհէր ելրմի գըյէսի լիրա 100 ղրուշ հիսապըյա պէշ ղրուշ օթուզ փարատա թալիպի էօհտէսինտէ օլտըղը վէ հազիրանը օն ալթընմը ճուսա էրթէսի կիւնիւ նիհայէթ սաաթ տօգուզտա գարարը գաթիսի վերիլէճէի կիպի ելնէ մատէնի մէզքիւր հասըլաթընտան օլուպ միւզայէտէյէ վազ օլունմուշ օլան մուխթէլիֆ գըթալարտա օն տօգուզ պին եիւզ գըրգ տէօրթ գըյէի ճէտիտ լէվհա պագըրը տախի վագթը սէգքիւրտէ պիլսիդզայէտէ ֆիրուխթ օլունանաղը ճիրէթլէ թալիպ օլանլարը Օրման վէ Մէատին մէճլիսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր:

11 հազիրան 1300.

ԵՐԹԵԻԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Ընդ դէջ Անդլիոյ, Կ. Պոլսոյ և Օրէսայի

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալլանս	2,000	Լէբ-նոր	4,500
Անճելը	3,000	Մ-բէնկս	4,300
Աբչս	1,300	Մաբոպին	2,500
Պասանս	3,500	Մէլը	2,000
Պէրոպինս	2,200	Նէրս	2,000
Պրանվ	2,000	ՕՔՆԷԼԸ	5,000
Գեյրս	2,600	Օբլանս	3,000
Գուլէթս	2,500	Օրբանս	4,500
Գամս	2,100	Օրտս	2,000
Գոտս	2,000	Բուլֆէթ	1,200
Գոմս	2,700	Բուլերս	3,200
Տէրս	2,500	Բուդրեր	1,700
Տոմնս	1,800	Ֆիրս	2,800
Տրաս	2,600	Ռիչարդս	4,400
Էրդս	2,600	Ռիսլանս	3,200
Ֆուլթն	800	Ռօբլը	3,000
Ֆէրս	1,700	Ռոմանս	5,500
Ֆըրնիս	1,600	Ռոմս	3,500
Կուլէյս	5,500	Սաբրին	4,000
Կիդանս	2,200	Սաբիֆ	2,000
Կոզ	1,800	Սէվէյ	2,000
Կրոմնս	2,200	Սօրենդս	4,300
Հանս		Թոմսս	1,200
Հէրս	2,000	Թ. Ռ-իչըրտ	3,000
Հիգուլս	3,000	Թիլեր	1,300
Հիմպրեդ	1,200	Թոլֆս	2,800
Ճէնս	2,300	Քանդս	3,600
Քիլը	2,000	Եէրս	3,600
Քոմը	2,200	Զէրտ	1,000
Լէս	2,000	Զէրս	140

Բոլոր գոգենաւն, նաւապետ Կորտոն յուլիս 1ին Անդլիայէն ասա կ՝ըսպասուի ընդհանուր վաճառքով.

Թէքիս գոգենաւը, նաւ. Մոնրս, Անդլիայէն ասա հասաւ ընդհանուր վաճառքով, եւ իւր բեռը պարպելէ յետոյ Օտէսա պիտի ուղեւորի:

Ուղեւորներս համար ամեն դիւրութիւն կ՝ընդունի:

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՀԻԼՏ Գործակալ

Քիւ. 17–18, Քիւչիւք Մելէթ խան Ղալաթիա:

Ն. ԲԱՔԷ ԷՆԷ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսիլիայէ և Բոնիէ դէջ կանոնաւորապէս բանող

Մեկնում Մարսիլիայէն ամեն տասն եւ հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի օրերը:

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն

Տրապզոն, Պաթում եւ Բոռի պիտի երթայ և Մէօղ շոգենաւն, որ յունիս 18ին Մարսիլիայէն եւ յունիս 25ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի:

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լ՝Անրիալ:

Նաւագէջքի, ուղեւորութեան եւ այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն

ԹԻՆԻՈԹԷ ԲԸՊՈՒԼ

Մոմհանէ փողոց, Թիւ 141

ԳԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ուր ափը տանի մ՝անդամ կը բանին Լիվերբուլ և Մէքսիքոյէն դէջ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանթ	7,000	Մալթա	3,000
Ադլա	3,000	Մորտոն	2,500
Ալեքթ	3,000	Նանդ	2,500
Պոդնա	4,600	Բանդա	5,000
Պոնվէյ	3,800	Բրիթ	3,200
Պուլտ	2,500	Բուլթա	3,000
Պրինս Ռուպրդ	1,200	Սերվիա	7,800
Սեթ-լանդ	5,000	Սերդ	4,600
Ռոդալանդ	4,700	Սարտոնա	3,000
Շերդոնա	2,000	Սամրիա	3,000
Տեվերա	2,500	Սեռան	3,000
Կուլիա	4,000	Ֆրիզիա	3,000
Քեռոբ	2,500	Թրինիդադ	2,500
Մարոնա	3,000		

Քեռոբ շոգենաւը, նաւ. Ճոնէս, յունիս 27ին Լիվերբուլէն ասա կ՝սպասուի:

Ապարագրեալս արտօնութիւն ունի ճանապարհ եւ վաճառք ընդունիլ Նիւ Եորքի եւ Պոսթընի, ինչպէս նաեւ Միացեալ-Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրինաւոր առկայութեամբ:

Դիմել առ

ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ, Գործակատար.

Թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան Ղալաթիա:

Բ. ԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլի, Մէքսիքոյէն և Օրէսայի դէջ կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Ա. յա Սոֆիա	3,000	Պրքս
Աբթարտ	2,500	Ռոմբրա
Աբթարիա	2,500	Քրուիքշանք
Լափանիա	2,500	Ռիլքի
Մանչեսթրիա	3,500	Մարշ
Բոմբէյիա	2,800	Ֆոթբրճիլ

Բոմբէյիա շոգենաւն Օտէսայէն ասա հասաւ եւ ի մօտոյ Լիվերբուլ պիտի երթայ:

Ա. յա Սոֆիա շոգենաւը, Լիվերբուլէն ասա հասաւ:

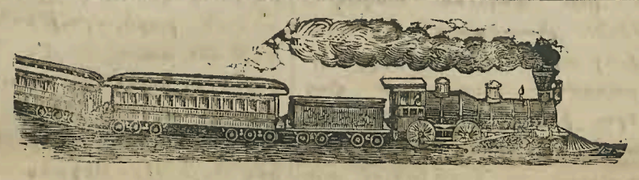

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ — ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵԻԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒԶԻՒՔ—ԶԷՔՄԷՃԷ

Մկրտ. 26 Մայիս (Ն. Տ.) 1884, Քրիստոսական թուականութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒԶԻՒՔ—ԶԷՔՄԷՃԷ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՅ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	0	4	2	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	60	62	64	66
	Առաւօտ												Իրիկուն												
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կ. Պոլիս	6 17	6 50	7 15	7 42	8 14	8 43	9 12	9 42	10 20	10 39	11 17	11 49	12 49	1 49	2 21	2 58	3 27	4 3	4 34	5 10	5 39	6 12	6 32	7	7 30
Գում-գաբու	6 28	7	7 27	7 53	8 25	8 54	9 23	9 53	10 30	10 49	11 28	12	1	2	2 32	3 9	3 38	4 14	4 45	5 21	5 50	6 23	6 42	7 11	7 41
Եէնի-գաբու				7 57		8 58			10 34	10 53	11 32	12 4	1 3	2 4	2 36	3 13	3 42	4 18	4 49	5 25	5 54	6 28		7 15	7 46
Ֆավուտ փաշա				8					10 37	10 56	11 35	12 7	1 6	2 7	2 39		3 45		4 52		5 57	6 31		7 18	7 49
Սամաթիա				8 6		9 4			10 42	11 1	11 40	12 12	1 11	2 12	2 44	3 19	3 50	4 24	4 57	5 31	6 2	6 36		7 23	7 54
Եէտի-գուլէ	6 37	7 10	7 41	8 12	8 33	9 10	9 31	10 1	10 46	11 4	11 45	12 15	1 14	2 17	2 47	3 24	3 53	4 30	5	5 37	6 5	6 39	6 52	7 26	7 59
Մաքրիգիւղ	6 48	7 23	8	8 24		9 22			10 58		11 58			2 29		3 36		4 42		5 49			7 6		8 10
Ա. յ-Սթէֆանոս		7 33	8 14	8 34		9 32			11 8		12 9			2 39		3 46		4 52		5 59			7 18		
Քիւչիւք-Զէքմէճէ			8 25								12 18												7 27		

ՔԻՒԶԻՒՔ—ԶԷՔՄԷՃԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՅ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	61	63	65	1	67
	Առաւօտ											Իրիկուն												
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Քիւչիւք-Զէքմէճէ			7 1											1 40									6 38	
Ա.յ-Սթէֆանոս			7 12	7 45		8 44		9 38			11 20			1 51		2 58		4 4		5 11		6 27	6 54	
Մաքրիգիւղ	6	6 55	7 24	7 57		8 55		9 49			11 31			2 3		3 9		4 15		5 22		6 38	7 5	
Եէտի-գուլէ	6 13	7 8	7 37	8 11	8 38	9 9	9 37	10 2	10 12	11 12	11 44	1 15	1 44	2 16	2 52	3 22	3 58	4 29	5 5	5 36	6 12	6 53	7 26	7 58
Սամաթիա	6 17	7 12	7 41	8 15	8 42	9 13	9 41		10 16	11 16	11 48	1 19	1 48	2 20	2 56	3 26	4 2	4 33	5 9	5 40		6 57		8 2
Ֆավուտ փաշա	6 22	7 17	7 46		8 47		9 46		10 21	11 21	11 53	1 24	1 55	2 25	3 2	3 31	4 7	4 38	5 14			7 2		8 7
Եէնի-գաբու	6 25	7 20	7 49	8 21	8 50	9 19	9 49		10 24	11 24	11 56	1 27	1 56	2 28	3 5	3 34	4 10	4 41	5 17	5 46		7 5		8 10
Գում-գաբու	6 30	7 25	7 54	8 26	8 55	9 24	9 54	10 11	10 29	11 29	12 1	1 32	2 1	2 33	3 10	3 39	4 15	4 46	5 22	5 51	6 23	7 10	7 40	8 15
Կ. Պոլիս	6 39	7 34	8 3	8 31	9 4	9 33	10 3	10 20	10 38	11 38	12 10	1 41	2 10	2 42	3 19	3 48	4 24	4 55	5 31	6	6 31	7 20	7 50	8 24

1. Ֆոքր ծրարներն անխտիր կ՝ընդունուին ամեն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրարք Պոլսէն Մաքրիգիւղ կամ աւելի հեռի կայարանաց միջեւ բանող կառախմբոց մէջ —2. Ուրբաթ եւ կիրակի օրերը 26 թիւ. կառախումբն մինչեւ Քիւչիւք-Զէքմէճէ պիտի երթայ Ֆլորիա հանդիպելով. Ա.յ-Սթէֆանօյէն պիտի մեկնի երեկոյեան ժամ 2. 40ին եւ Քիւչիւք-Զէքմէճէէն պիտի վերադառնայ ժամ 4. 55ին Ա.յ-Սթէֆանոյ երթալու համար, ուր 61 թիւ. կառախմբին հետ պիտի հաղորդակցի. — 3. Ուրբաթ եւ կիրակի օրերը 20 թիւ. կառախումբը Ֆլորիա պիտի հանդիպի:

Այս շոգենաւք կին էմիգրանտներ ալ ունին:

Ընկերութիւնն օրինաւոր գիներով վաճառք կ՝ընդունի Եւրոպական երկիրներու եւ Ամերիկայի համար:

Ամեն դիւրութիւն եւ հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց:

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.

Գործակալ

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլ և Մէքսիքոյէն դէջ բանող շոգենաւ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանիթոս	4,200	Ուլէրս	3,000
Ֆորս	4,000	Նէբրիս	3,000
Օմանէյ	4,000	Բէրա	3,000
Սեսոստրիս	3,250	Ադլանդիզ	1,700
Թեպե	3,250	Լոզիս	800
Մակոլա	3,250	Օլինդա	800
Մաբեսիս	3,250	Սեսիլ	700

Ֆորս շոգ. նաւ. Քուբրը Լիվերբուլէն ասա հասաւ ընդհանուր վաճառքով.

Վերոյիշեալ շոգենաւք չքեղապէս արդարուած են ճանապարհներու համար.

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈՒ եւ ԸՆԿ.

Գործակատար

Մէյտանլըդ փողոց, Պոլիս

Ցնօրէնութիւն, Լիվերբուլ,

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.

31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվերբուլ

Գործակալներնիս

Ալեքսանդրիա	Ռ. Ֆ. Մոս եւ Ընկ.
Աւժէ	Է. տը Լաքրուա
Պէրութ	Լէվի, Ֆրանք եւ Ընկ.
Կ. Պոլիս	Ճ. Վ. Ուիթոլ եւ Ընկ.
Դարդանէլ	Է. Կրէչ
Ճիպրալթար	Սմիթ, Իմոսի եւ Ընկ.
Մալթա	Սմիթ եւ Ընկ.
Զմիւռնիա	Ռ. Ուիթոլ եւ Ընկ.
Շիրա	Ն. Ռ. Բէդրոքուլոյ

ՌՈՒԻՆ

Անդլիական ընկերութիւն Ապահովութեան հրդեհի դէմ

Գիներու եւ այլ տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել առ

Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈՒ եւ ԸՆԿ.

Կ. Պոլիս, Մէյտանլըդ փողոց

կամ Ղալաթիա, Ատա խան Թիւ 9:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՓՈՐՍԱ

Ղալաթիա 12 յունիս.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրուշի հաշուով)

Լոնտրա 3 ամիս, դրչ.		110, 5 առ Անգլ. լիր.
Ֆարիզ 3 » ֆր.		22,92 1/2 առ Օսմ. լիր.

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՅ

Օսմ. Քոնս. գոցուեցաւ	8,25
բացուեցաւ	8,24
կէս օրին	8,24
Եգիպտ. միաց. բաց. ոսկի	63,25
Բուլգարիի երկաթուղի	41,50
	Անգլ. լիր
Սօսիէթէ ժէնէրալ	3,25
» Օթօման	3,50
Կ. Պոլսոյ Պանքան	6,25
Քրէտիի ժէնէրալ 6 %	Օսմ. լիր 7,18
Փոխ. 1863 (Մուլ-ի) 6 %	Ֆր. 54,
» 1865 » 6 %	49,
» 1869 (Բինար) 6 %	44,
» 1872 (Պոն տիւ Թրէզոր)	16,25
» 1873 (Բինար) 6 %	39,
Լաւրիում	107
Թրամուայ Օսմ. լիր	290
Թղթադրամ	
Հէվալէսիդ	10

Բէքոր

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՓՈՐՍԱ

Լոնտրա 23 յունիս

Անգլ. Քոնս.	100 7/16
Օսմ. »	7 7/8
Փոխ. 1865	10 1/8
» 1869	9 1/8
» 1871	66
» 1872	16
» 1873	8
» 1877	73 3/4
Պանք Օթօման	15 3/8
Ռուս. փոխ. 7ի	90
Եգիպտ. միացեալ	57 5/8
» արտօնաւոր	83 5/8
Տայրա Պանիէ	57 1/8
Փոխ. Ռօչիլա	82 1/2
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ	Փարիզ 23 յունիս.
Գաղղ. Քոնս. 3 0/0	78,
» » 4 1/2 0/0	107.95
Օսմ. Քոնս.	7, 92 1/2
Փոխ. 1865 Ֆր.	50
» 1869	48
» 1873	40,
Օսմ. Երկաթուղի	41,25
» Բէյրութի բաժնեթուղթք	546.25
Պանք Օթօման (գ. կ.)	641,25
Քրէտի Լիոնէ (գ. կ.)	551 25
Ռուս. փոխ. 5 առ 0/0 (1877)	98 1/8
» » Արեւելեան	
Իտալ. Քոնս.	96,55
Եգիպտ. միացեալ	292 50
Փոխանակագիր Լոնտրայի վրայ	25,19
	Վիէննա 23 յունիս.
Փոխ. Լոնտրայի վրայ	122,10
Բուլգարիի երկաթուղի	20,20

ԿԷՍ ՕՐ 4,19